National Library 55253
Gen. Acquisitions Section
OTTAWA, Ont. K1A ON4
I.

SEP 24

VABA EESTLANE

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

Second class mail registration number — 1089.

ILMUB IGAL TEISIPÄEVAL JA NELJAPÄEVAL

Nr. 68 (3181) XXXIV aastakäik — Neljapäeval, 12. septembril 1985 — Thursday, September 12, 1985 — Üksiknumbri hind 70 centi

Rootsi lennuväeülem ütleb:

Vene lennuväe hiigelkoondised Baltikumis

STOKHOLM (EPL) — Baltikumist on saanud suur nõukogude lennuväebaas, kust on võimalik läbi viia suuri õhurünnakuid Rootsi vastu, nii pommitamisega kui langevarjurite ja teiste väeüksustega. Sellel taustal on rootsi lennuväeülem Sven-Olof Olson nõudnud rohkem lennukeid rootsi poliitikutelt, konstateerib Expressen. Kui Olson käis Linköpingis, et vastu võtta 100 jahi-Viggenit lennukitehasest informeeris ta pressi sõjaväelisest ülesehitustööst Baltikumis:

— Sõjaväeluure on mind hiljuti informeerinud. Ma ei saa jätta üldsust informeerimata. Õhujõudude ülemana pean ma teatama, kui on vaja uusi abinõusid. See on kohustus terve rootsi ühiskonna ees. Pärast peavad poliitikud võtma lõplikud otsused, kui palju raha kulutada õhujõududele.

— N. Liit on viimasel ajal läbi viinud dramaatilise ülemineku defensiivsetelt relvadelt ofensiivsetele relvadele meie läheduses.

Kõige moodsam lennuk SU-24 lendab iga päev Läänemere kohal.

Seda tüüpi lennuk saab tankimata lennata väga kaugele — kuni Suur-Britannia baasideni. Suur osa neist lennukitest on paigutatud just balti baasidesse, mis näitab, et need tõenäoliselt tulevad kasutusele ka Rootsi vastu.

Rootsi sõjaväelise luure ülem kommenteerib õhujõudude shefi avaldusi järgmiselt:

— Täiesti uus lennuväearmee on ilmunud Baltikumi.

Mõne aasta eest arvestasime umbes saja raske nõukogude atakklennukiga, mis võiksid sõja puhul Rootsi vastu kasutusele tulla N. Liidust.

Täna on see arv kümnekordne. See on relvastus, mille vastandit pole võimalik leida.

Viimastel aastatel on rootsi õhujõude vähendatud 120 lennuki võrra. Ainult kõige viimastel aastatel on N. Liidus juurde toodud 200 lennukit balti sõjaväepiirkonda.

Ainult uued lennukid on arvuliselt niisama paljud kui kogu rootsi õhuvägi.

Aga Baltikumi piirkonnas pole mitte ainult õhuväge.

Seal on ka palju jalaväge, umbes 200 000 meest.

Sama palju mehi on ka Leningradis.

Rootsi sõjaväeline luure ütleb, et N. Liidu sõjaline jõud Baltikumi sõjaväepiirkonnas nüüd on võrdne kogu rootsi riigikaitsega. Kui mitte arvestada õhuväega, mis on veel kõigele lisaks.

N. Liidu vangide õnnitlustelegramm Reaganile

Lagle Pareki kiri vene vangilaagrist

Detsembris 1983. a. mõisteti 44-aastane arhitekt Lagle Parek Tallinnast kuueks aastaks vangilaagrisse, millele järgneb kolme-aastane asumisele saatmine Siberis. Lagle Parek on juba varem tutvunud Siberiga. Kogu tema perekond küüditati sinna 1941. a. ja ta viibis seal 15 aastat järjest.

1970-ndate aastate lõpus ja 1980-ndate aastate alguses kirjutas Lagle Parek alla tervele reale protestikirjadele. Muuseas kirjutas ta alla ka protestidele Sahharovi küüditamise ja Muuga sadamaehitamise vastu, kirjale N. Liidu ja Põhjala riikide valitsustele Põhjala tuumarelvavaba tsooni asjus, õnnesoovitelegrammile Lech Walesale ja avalikule kirjale, mis saadeti Mart Niklusele vangilaagrisse. Peale nende „roimade" leidis kohus ta olevat süüdi antisovjetlike väljenduste avaldamises ja informatsiooni saatmises läände.

Pärast seda, kui Lagle Parek saabus vangilaagrisse,

kuulus tema nende kümne naisvangi hulka, kes saatsid Ronald Reaganile õnnesoovitelegrammi tema tagasivalimise puhul.

Nüüd on läände jõudnud kiri Lagle Parekilt, mis kirjeldab olukorda vangilaagris. Kiri on ilmselt kirjutatud möödunud suvel. Ta nõuab selles endale ja kõigile teistele, kes võitlevad oma kodumaa okupeerimise vastu, sõjavangi staatust. Ta teeb seda kooskõlas UNO resolutsiooniga nr. 3101-ga 12. detsembril 1973. a. ja loodab siinjuures ka tuge välismaalt selle taotluse läbiviimiseks.

Parek kirjeldab kirjasaatmisboikotti, mis teostati venekeelsete vangide toetuseks, kelledel kirjavahetus vahepeal sugulastega katkestati.

Pärast paranes olukord pisut ja boikott lõpetati.

Parek kirjeldab mitmeid absurdseid karistusi laagri eeskirjade rikkumise eest ja lisab:

„Kui antakse valvuritele või käskjalgadele käsk meid tabada mõne reeglirikkumise pealt, siis viiakse see täide absurdse täpsusega.

Kui pole tulnud niisugust käsku, elame me päris rahulikult,

kanname neid riideid, mida tahame kanda, magame nii kaua kui tahame, jne.

Kaks vene naist alustasid laagris näljastreiki, mille eest neid karistati isoleerimisega. Kui Parek ja veel kaks vangi samuti alustasid näljastreiki, ei tehtud sellest väljagi, kuna nemad laagris ei tööta.

Vahepeal muutus olukord pisut paremaks pärast siseministeeriumi esindaja inspektsiooni.

Parek teatab ka, et vangid katsetasid jälle alustada näljastreiki 23. augustil 1984,

et sellega märkida Molotov-Ribbentropi pakti 45-ndat aastapäeva.

Seni pole selle näljastreigi kordamineku kohta ega ka sõjavangistaatuse taotluse tulemuse kohta lähemaid andmeid läände saabunud.

EPL

Konservatiivid võitsid napi enamusega Norras

OSLO (AP) — Hiljutistel Norra parlamendivalimistel võitis parempoolsete parteide koalitsioon 78 kohta 157-liikmelises parlamendis, kuna vasakpoolsete koalitsioon omandas 77 kohta. Parempoolsete koalitsioonile lisanduvad veel kaks parempoolse, tulumaksu kaotamist taotleva progressiivse partei poolt võidetud kohta, kes traditsiooniliselt hääletavad parlamendis koos teiste parempoolsete parteidega. Seega oleks parempoolsetel parteidel parlamendis kolmekohane enamus.

Baltlasi president Ronald Reagani poliitika toetajate demonstratsioonil. Vasakult lätlane Karlis Petrauskas, BVL abiesimees Viivi Piirisild ja leedulane G. Kojalis.
Foto: Avo Piirisild

Lagle Parek

Venelasist teenistujad vallandatakse

WASHINGTON — USA välisministeerium kavatseb asendada üle poole nõukogude kodanikest, kes töötavad USA saatkonnas Moskvas ameeriklastega 1988. aastaks, kuuldi Kongressi allikaist. See samm minevat maksma 18—22 miljonit dollarit, kuid on mõeldud saatkonna julgeoleku parandamiseks, aga tõenäoliselt oli plaanitsetud juba enne äsjaseid USA süüdistusi, et N. Liit kasutab ohtlikku kemikaali saatkonna teenistujate liikumise kontrollimiseks. Ameeriklased arvavad, et osa nõukogude kodanikest töölisi on rakendatud spionaažhlikuks tegevuseks.

Baltlased demonstreerisid Reagani toetuseks

Ühendriikide President Reagan viibib kolmenädalasel puhkusel oma rantshos Santa Barbaras Kalifornias. President Reagani Kalifornias olles toimus Los Angeleses Century Plaza hotellis Republikaanide partei korraldusel tuluõhtu, mille sissetulek läheb uue Republikan keskuse ehitamiseks Burbank'i Kalifornias. Lõunasöök maksis $1000 isikult ning sellest tuluõhtust võttis osa suuremaid toetajaid Republikani parteis 900 piirides. Lõunasöögil oli kõnelejaks president Reagan koos abikaasa Nancyga.

Varsti saadi teada, et kommunistid kavatsevad korraldada sama hotelli ees ühe suurema presidendi vastase demonstratsiooni. Balti Vabadusliit otsustas kohe kommunistide vastase demonstratsiooni korraldada.

Kohale saabudes leiti, et hotelli esine oli politsei poolt suletud ning demonstrandid võisid seista üle tee. Demonstrantide ees oli rivis ratsapolitsei. Ka lahutati politsei poolt kommunistidest protesteerijad president Reagani toetajatest.

Ei läinud kaua, kui kommunistid hakkasid Reagani poliitika pooldajaid hüüdma natsideks, kuna Regani pooldajad hakkasid hüüdma piibli-sõnu ning laulma „America Beautiful".

Kuna kommunistid läksid varsti ägedaks vibutades oma silte, siis ilmus varsti kohale politsei vangide buss ja politsei asus kahe grupi vahele.

Baltlasi oli ohtralt väljas oma siltidega. Balti Vabadusliidu abiesinaine jagas ajakirjandusele Balti Vabadusliidu voldikuid ja andis intervjuusid.

Kohal olid kõik Los Angelese tv-jaamad ja ajalehed. Ajakirjandus käsitles demonstratsiooni hästi, naeruvääristades kommuniste.

Suure tähelepanu osaliseks sai BVL juhatuseliige leedulane Jonas Matulaitis, kes autoga ümber hotelli sõitis millel olev suur panoo näitas, et vene karu vallutas 1940. aastal Eesti, Läti ja Leedu, 1981 Poola ning proovib ahnelt saada uusi saake. Denmonstratsioon lõppes ilma vahejuhtumita, kuna Los Angelese politsei oli hästi ettevalmistatud, hoides kaks gruppi teineteisest eraldi. Olgugi, et punaseid demonstrante oli rohkem ning nad agaralt jagasid kommunistlikku partei ajalehte, said president Reagani toetajad ajakirjanduse poolehoiu oma soliidse käitumisega.

V.P.

KANADA EESTLASED! Kasutage oma valimisõigust teie keskorganisatsiooni valimistel.

HÄÄLETAMISE TÄHTPÄEV ON 16. SEPTEMBER 1985

EESTLASTE KESKNÕUKOGU KANADAS

A/S EESTI MAJA TORONTOS
25. AASTAPÄEVA JUUBELIPIDU

Laupäeval, 5. oktoobril 1985, algusega kell 7 õhtul Eesti Maja suures ja keskmises saalis

Eeskavas: Sopran **Õnne Laikve** ja bariton **Andres Raudsepp**

☆ **ÕHTUSÖÖK KOOS VEINIGA** ☆ **BAAR** ☆
Tantsuks V. Gustavson'i orkester

Pääse $25.00. Laudade ettetellimine ja pääsmete müük Eesti Maja büroos 958 Broadview Ave. Ilor Tamm 461-7963

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

VABA EESTLANE

VÄLJAANDJA: O/Ü Vaba Eestlane, 1955 Leslie St. Don Mills, Ont. M3B 2M3

TEGEVTOIMETAJA: Hannes Oja

TOIMETAJA: Olaf Kopvillem

TOIMETUSE KOLLEEGIUM: Karl Arro, Heino Jõe, Olev Träss

TELEFONID: toimetus 444-4823, talitus (tellimised, kuulutused, ekspeditsioon) 444-4832

TELLIMISHINNAD Kanadas: aastas $54.—, poolaastas $30.— ja veerandaastas $16.—

TELLIMISHINNAD väljaspool Kanadat: aastas $68.—, poolaastas $37.— ja veerandaastas $19.—

Aadressi muudatus 70 c. — Üksiknumbri hind 70 c.

KUULUTUSTE HINNAD:
üks toll ühel veerul: $5.00, esiküljel $5.50

FREE ESTONIAN

Published by Free Estonian Publisher Ltd.
1955 Leslie St. Don Mills, Ont. M3B 2M3

Balti Vabadusliidu direktor Jonas Matulaitis sõitmas Los Angeles peetud demonsratsioonil hotellist mööda oma autoga, mil vene karu kägistamas 1940. aastal Balti riike, 1981. aastal Poolat. Foto: Avo Piirisild

Kommentaar

Nüüd veel üks lugu Andropovist, tema propagandakunstist ja läänemaailma massimeedia naiivsusest.

Ühendriikides, Maines, toimus hiljuti liigutav matusetalitus suure rahvahulga osavõtul. Leinajate hulka ilmus ootamatult ka N. Liidu Washingtoni saatkonna esimene sekretär, kes pidi hankima endale USA välisministeeriumist eriloa Maine osariigis viibimiseks. Maeti 13-aastast tütarlast Samantha Smithi, kes koos oma isaga oli hukkunud oma kodukoha lähedal kohaliku lennuliini lennuõnnetusel.

Värskele kalmule ilmus pärg ka vene saatkonnalt Washingtonist ning saatkonna esindaja tähendas kiriku kantslist leina-jumalateenistusel, et Samantha Smith oli suurepärane rahusaadik, kelle ringreisi N. Liidus võib võrrelda briljantse päikesekiirena. Venelased pidasid traagilist sündmust isegi nii tähtsaks, et Mihhail Gorbatshov oli saatnud Samantha emale kaastundetelegrammi, milles ülistati tema tütart kui ameerika tüdrukut, kes miljonite N. Liidu noorte inimeste eeskujul unistas rahust ja sõprusest Ühendriikide ja N. Liidu rahvaste vahel.

Samantha Smith oli kahtlemata väike tööriist suurte jõudude käes, kes kasutasid teda maailmarahu propageerimiseks nõukogude rahumustri järele. Lugu algas sellega, et Samantha kirjutas — nähtavasti oma perekonna algatusel ja nõuandel — talleaegsele N. Liidu kommunistliku partei juhile Juri Andropovile kirja, milles ta kirjeldas oma hirmu tuumasõja pärast ja avaldas karust, et N. Liit tungib Ameerikale kallale. Andropov ja Kremli propagandaaparatuur haistsid soodsat juhust vene rahupropagandale reklaami tegemiseks. Samantha kutsuti Kremli kulul N. Liitu, talle näidati Venemaa väljavalitud kohti ning sõja mälestussammaid, tehti temaga intervjuusid ja viidi ta lõpuks komnoorte pioneeride laagrisse, kus tema ümber koondati nõukogude noorte tüdrukute ring, kes oli saanud vastavad poliitilised juhised ja instruktsioonid. Samantha nimetati nüüd „rahutüdrukuks", kuid talle ei näidatud neid tanke, lennukeid ja nõukogude noori, kes saadeti Afganistani Andropovi „rahupoliitikat" viljelema.

N. Liidu ajakirjandus pühendas Samanthale oma napist trükipinnast palju ruumi. Seda tegi ka läänemaailma, eriti Ühendriikide ajakirjandus. N. Liidu propagandamasin saavutas selle eesmärgi, mida ta taotles. Kogu maailmale kinnitati, et ameerika ja vene noorsugu ihkavad rahu ja seda tahab vene kommunistlik valitsus. Pahandusetegijad on ainult president Reagan ja tema valitsus, kes tahavad maailma tuumasõjaga hävitada. Samantha oli nüüd päevakangelane. Talle organiseeriti kodulinnas ametiisikute osavõtul suurejoonelline vastuvõtt, teda kutsuti siia-sinna kui kõige kuulsamat staari ja temaga asuti isegi ühte TV-filmi väntama. . . . . .

. Samantha sai surma kui ta saabus lennukilt koju selle filmi väntamiselt. „Rahutüdrukust" oli saanud Jüri Andropovi mõjutusel küll staar, kuid see maksis ka lõpuks ta elu.

AMI

Kirjandus süüdi nõukogude alkoholismis!

Kirjanikke Eestis ähvardatakse töötusega

Võimuvahetuse järele Kremlis on kogu N. Liidus alustatud intensiivset alkoholi liigtarvitamise vastast propagandat. Keskselt juhitud käsukorras on avalik sõna, alates suurtest päevalehtedest kuni väiksemate rajoonilehtedeni, täis vastavasisulisi pikki noomitus- ja hoiatuskirjutusi. Kampaania ulatub ka kultuuri- ja erialaajakirjadesse, kus küsimus näib samuti olevat saanud keskse iseloomu. Ilmelt nähtub see ka kodumaises eesti ajakirjanduses ja ajakirjades, võttes vahel isegi groteskseid vormid.

Nii näiteks avaldas ajaleht „Noorte Hääl" nr. 126, 2. juunil k.a. kogu lehekülje pikkuse kaheveerulise küsitlusartikli Tallinnas asuva Vabariikliku Psühhoneuroloogiahaigla peaarsti Arvo Haugiga pealkirja all „Olmejoomarlusest amatööralkoholismi, amatööralkoholismist . . ." Pealkirjas on ilmselt mõttekäik vabaks jäetud edasisele arengule.

Kõneluses on intervjueeritud peaarst muuseas avaldanud mõtet, et esineb rohkesti joomarlust, mis on välja kutsutud eeskujude kaudu kunstis ja kirjanduses. Ajalehe sõnastuses kõlab mõttekäik järgmiselt:

ÄRRITUS

„Reklaamijoomine . . . Selge, kui kirjandusteose või filmi kangelane sammub ühest baarist teise, siis lugejad-vaatajad võtavad oma igapäevases elus temast mõõtu. Leian, et vaid nõrgad autorid, suutmata teistviisi oma teose tegevustikku haaravaks muuta, kasutavad oma loomingus ohtra alkoholipruukimisega seotud situatsioone. Kardan, et mitmed kunstnikud, just Eesti kirjanikud, jäävad tulevikus tööta, kui nad ei muuda oma kirjutamise ainestikku."

See passus, millega kodumaine kirjandus on muudetud üheks patuoinaks nõukogude alkoholismis, on tõsiselt ärritanud kirjanikke ja kunstnikke. Nende esindajana on ajaleht „Sirp ja Vasar" nr. 26. 28. juunil k.a. kirjutanud vastulause Teet Kallas, kes on tuntud andeka olmekirjanikuna. Tema artikli pealkirjaks on „Kas eesti kirjandus propageerib alkoholismi ehk taktitunnet siingi".

Sissejuhatavalt tutvustab autor end kui täiskarsklast, avaldades imestust selle üle, et levitatakse arvamist nagu propageeriks kunst ja kirjandus äbardlikkust, joomarlust ja selle rasket haigusvormi, alkoholismi. Autori kohaselt peegeldab kirjandus nii või teisiti reaalsust, milles elatakse. Nii nagu parima tahtmisegi juures keegi ei saa ühe päeva või kuuga olematuks teha üht inimkonna põhipahet, nii ei saa see ka päeva pealt kaduda elu peegeldavast kirjandusest.

Kui aga need peegeldused esitatakse koguni nähte põhjusena, siis on see vulgaarsotsioloogiline lähenemine, asjade lootusetu segiajamine või koguni parastamine — saite nüüd!

Täiesti halvaks üllatuseks peab autor sellega ühenduses just Arvo Haugi intervjuud, milles ennustatakse tööpuudust tervele reale eesti kirjanikele. Väide, et vastavad kirjanduslikud episoodid esindavad reklaamijoomist ja tõendavad autorite kirjanduslikku nõrkust, kõlab Teet Kallase meelest argumendivaeselt või koguni kultuurivaenuliselt.

„KEELATA LUTS"

Ta küsib, et kas näiteks Enn Vetemaa näidend „Õhtusöök viiele", Raimond Kaugvere romaan „Meie pole süüdi", Villem Grossi „Vaikimise motiivid" ja tema enda „Janu" tõesti propageerivad alkoholismi? Kui statistika andmeil tarvitakse Eestis alkoholi märksa rohkem kui teistes liiduvabariikides, siis selliste nähete mahavaikimisega ei saavutada midagi, võib küll aga hädaohtlikke trombe tekitada.

Kui lähtuda puhtmehaanilistest kaalutlustest selles küsimuses, siis ei tohiks trükivalgust näha paljudki maailmakirjanduse tipud. Autor toob siin näiteks nimesd nagu Pushkin, Rolland, Hemingway, Remarque, Gorki ja Sholohhov, ning täiesti lubamatu oleks ka Lutsu „Tagahoovis". Autor arvab, et siin ei tohiks mõisteid ja tähendusi segi ajada. Arvatavasti jätkuks viinahimulisi ka siis, kui aegade algusest ühegi raamatu kangelased poleks ühtki pitsi tõstnud.

Peaarst Arvo Haugi intervjuu kohaselt on Eestis alkoholismi levik otse kurvastava ulatusega. Tähelepandav on krooniste alkoholikute noorenemine ja alkoholismi feminiseerumine. Harulduseks ei ole pohmelusnähetega vastsündinud ega alkoholijoobes rasedad naised tänavapildis. 1972 oli Tallinna psühhoneuroloogiahaiglas 30 voodikohta krooniste alkoholikute raviks.

Praegu on see arv 227 ning tööle on rakendatud ka eriline noorukite narkoloog. Aasta kestnud ravi korral võidakse parandada veidi üle viiendiku patsientidest, enamiku puhul on ravi tulemusteta.

Küsimus on muidugi selles, kas esitatud ilmingute kirjeldamine kunstiteostes on järeldus või põhjus?

K.a. maikuust on NLKP Keskkomitee otsusega kehtestatud uus alkoholismi ja joomarluse vastane määrus, mille sissejuhatuses on öeldud, et tuleb mitte lubada, et näidenditesse, televisiooni ja raadiosaadetesse ning kunstiteostesse tungiksid motiivid, mis propageerivad joominguid ja olenguid. Selliste nõuete järgimine oleneb muidugi eeskätt tõlgendustest. Ilmselt näib kodumaal olevat vallandunud arvamine, et kirjandust võidakse nüüd senistele poliitilistele aspektidele lisaks hakata tsenseerima ka mingist karskusnõude seisukohast. Kuidas muidu mõista intervjueeritud peaarsti teatud kirjanike töötuks jäämise ähvardust?

(EPL/VU)

Rünnak Lõuna-Aafrikale

Kui Hollandist saabunud asunikud 333 aastat tagasi 1652. aastal esmakordselt oma jala Hea Lootuse neemel Lõuna-Aafrikas maha panid ja Kapi koloonia asutasid, ei osanud nad uneski aimata, et nende järeltulejatel tuleb tulevikus kogu maailmaga võitlust pidada oma sisepoliitilise riigikorra ja n.n. apartheid poliitika õigustamiseks. Buurid on ajaloo kestel pidanud Lõuna-Aafrikas ülemvõimu kindlustamiseks ägedad lahingud maha inglastega, millest nad tulid välja kaotajatena, kuid saavutasid siiski võitjatega teatud kompromissi, mis kindlustas valgetele Aafrikas ülemvõimu, kuid jättis kehtima rassistliku diskrimineerimisrezhiimi, mis on tuntud apartheidi nime all.

Lõuna-Aafrikas kehtival apartheidi poliitikal on oma aastasadade pikkused kindlad ja sügavad juured, mis ulatuvad üle 300 aasta tagasi. Kui esimesed valged asunikud Euroopast Lõuna-Aafrikasse saabusid, siis tundusid pärismaalaste kombed, eluviisid ja elamistingimused neile barbaarsetena, mis andis põhjuse valgetel uustulnukatel mustanahalistest pärismaalastest eemale hoida. Seda eraldamist soodustasid kalvinistlik mõtlemisviis ja rasked elutingimused, mis sundisid asunikke kokku hoidma ja oma huvide eest lakkamatult võitlema. See mõtlemisviis ja need arusaamad on jäänud Lõuna-Aafrikas kuni seni ajani püsima ning need domineerivad ka Lõuna-Aafrikas buuride kontrolli all oleva valitsuse poliitilistes tõekspidamistes.

On selge, et ajad on edasi läinud ning kompromisidele baseeruv lahendus tuleks leida ka Lõuna-Aafrika apartheidi poliitikas. On aga täiesti väär kui seda hakatakse tegema praeguse rahvusvahelise pinevuse taustal tulevärgi kujul, mis on levinud üle kogu maailma ja paiguti jääb ajalehti lugedes ja televisioonist päevauudiseid vaadates mulje, et maailmas ei ole üldse enam muud probleemi peale Lõuna-Aafrika apartheidi. Televisioonis võib näha pilte kuidas Lõuna-Aafriku politseinikud ajavad kepihoopidega musti demonstrante laiali, kuidas mustade kogumisi hajutatakse pisargaasiga ning kuidas neid ühel või teisel viisil taga kiusatakse. Meie näeme aga harukordadel pilte sellest, kuidas mustad põletavad maju ja autosid, kuidas nad loobivad kividega busside ja autode aknaid sisse ja kuidas nad valgetega koostöös kahtlustatavaid musti surnuks peksavad. Lühidalt: massimeediumide kaudu edasi antav informatsioon Lõuna-Aafrikast on sihilik ja ühekülgne ning selle eesmärgiks näib olevat ülemvõimu kohene andmine mustade kätte — arvestamata selle drastilise ja kiire poliitilise operatsiooni katastrofaalsete tulemustega demokraatlikule läänemaailmale.

Massimeediumidega koos mängivad sama mängu ka läänemaailma poliitikud ja riigijuhid, üritades Lõuna-Aafrika vastu majanduslike sanktsioonide rakendamist, mis tunniks sealse valitsuse põlvili ja annaks Lõuna-Aafrikas kõigile mustadele valimisõiguse, mis tooks mustade suure ülekaalu tulemusena valgete valitsuse kiire kokkuvarisemise. Lõuna-Aafrika poliitika ja valitsuse materdamine on kujunenud läänemaailmas nagu mingisuguseks moeasjaks ning iga poliitik ja riigimees, kes Lõuna-Aafrika valitsust ei kritiseeri, tunneb nähtavasti, et ta on ajast maha jäänud. Lõuna-Aafrika sisepoliitika kritiseerimise orkestris lööb kohusetruult trummi kaasa ka Kanadada valitsus, kelle seisukohti rahvusvahelisel foorumil energiliselt tutvustab Kanada delegatsiooni juht Ühinenud Rahvaste Organisatsioonis Stephen Lewis.

Tagasihoidlikuma ja ettevaatlikuma hoiaku Lõuna-Aafrika kritiseerimisel on võtnud Ameerika Ühendriikid, keda toetab teataval määral Inglismaa. President Reagan oma nõuandjatega on nähtavasti võimeline olukorda paremini ja sügavamalt hindama kui paljud teised lääne riigimehed, kes ei oska ette nähta, millised kaugeleulatuvad lõpptulemused on strateegiliselt tähtsa ja maapõuevaradelt rikka Lõuna-Aafrika langemisel uute jõudude kontrolli alla.

Olukorda analüüsib väga tabavalt Ühendriikide „Conservative Digest'i" väljaandja R. A. Viguerie, kes mainib, et Lõuna-Aafrika apartheid poliitika vastased eksivad, kui nad arvavad, et nad suudavad pärast valgete võimult tõrjumist Lõuna-Aafrikas rakendada demokraatliku süsteemi. Viguerie kinnitab, et võimule tulevad Lõuna-Aafrikas need, kellele allub see armee, kes marsib pärast praeguse rezhiimi kokkuvarisemist pealinna Pretoriasse. Selle armee juhid ei ole Jeffersoni vaid Lenini jüngrid ning nagu igale päevale järgneb kindlasti öö nii lülitatakse ka Lõuna-Aafrika kohe vene impeeriumi külges. Ja Lõuna-Aafrikas ei pääse võimule mustad vaid jällegi valged — seekord venelased.

Ühendriikide ajakirjanik ei haara oma väiteid õhust, vaid need baseeruvad tema kõnelustele apartheidi vastu võitleva Aafrika Rahvuskongressi juhtidega, kes on valmis alustama verist kodusõda marksistliku süsteemi kehtestamiseks. Viguerie ennustusi kinnitab ka mitme teise Aafrika riigi saatus, mis on sattunud N. Liidu kontrolli alla ja kus rahvas kannatab praegu tohutult punase diktatuuri ja viletsate elutingimuste tulemusena.

Keegi ei vaidle sellele tõenäoliselt vastu, et apartheid on oma aja üle elanud ja vajalikeks reformideks tuleks leida teid ja võimalusi. Rumalus oleks aga magava mehe silmas olevat kärbest hakata eemale peletama kiviga, mis võib tappa mehe. Läänemaailmas on mindud Lõuna-Aafrika küsimuse lahendamisel kahjuks sellele kivivisкaja teele, kusjuures maetakse pea jaanalinnu kombel liivasse ja unustatakse kõik need kuriteod inimsuse vastu, mis toimuvad N. Liidus ja teistes kommunistlikkudes riikides. Kui N. Liidule ette heidetakse inimõiguste rikkumisi, siis vastab partei peasekretär Gorbatshov nipsakalt, et teistel riikidel pole õigust segada N. Liidu „sisemistesse asjadesse". Jääb ainult küsida, mis õigus on Gorbatshovil sekkuda Lõuna-Aafrika „sisemistesse asjadesse" ja kritiseerida apartheidi poliitikat nagu seda teevad paljud demokraatlike riikide riigimehed ja poliitikud?

K. A.

ESTO '88

Tere tulemast Austraaliasse!

Adelaide eestlaste häälekandja „Virgats" avaldab esilehel üleskutse Austraalias peetavast ESTO-88-st osavõtuks. Selles öeldakse muuhulgas:

„Austraalia on viimastel aastakümnetel hakanud kõvasti sammu pidama kõigis eluavaldustes muu maailmaga. Ka eestlased siin peavad täielikult sammu ülejäänud vaba maailma eestlastega meie rahvuslikul tööpõllul.

Austraalias asub u. 6000 Eestis sündinud rahvuskaaslast. Eestlasi ühendab Eesti Seltside Liit. Vaatamata ka kohapealsetele kaugustele on Austraalia Eesti Päevad, milliseid siin on korraldatud 12 korda, alati hulgaliselt rahvast kokku toonud. Eestlaskond loodab, et ka ülemere-eestlased siia hulgaliselt kokku tuleksid, et Esto ei muutuks vaid Austraalia Eesti Päevadeks. Austraalia endi eestlaste osavõtt eelnenud Estodest on olnud väga märkimisväärne ja juba see peaks eeldama lahket vastukülastust, kuna vahemaa on tegelikult siiski mõlemat pidi sama pikk.

Austraalia Esto ei saa osavõtjate arvuga võistelda Rootsi, Kanada või Ühendriikidega, kuid vaimult võib ta sama vapper ja meeliülendav olla. Ka tohiks see lõunamere saar turisti seisukohalt midagi omapärast pakkuda. Lõputud kõrbed, troopilised metsad, väga omapärane taimestik ja loomastik ning särav päike lisanduvad moodsatele suurlinnadele."

Paasikivi mälestused ilmuvad

HELSINGI — Juulis avati endise Soome presidendi Juho K. Paasikivi pitseeritud käsikiri, mis osutus mahukaks, trükivalmis memuaarteoseks. Soome Kirjastus WSOY avaldab teose kaheosalisena. Mitteametliku teate kohaselt kirjastaja tahtvat saada esimese osa müügile juba eeloleval sügisel.

Seni pitseeritud käsikiri räägib aastaist 1944—56. See arvustab muuhulgas ka järelvalvekomisjoni ja sõjasüüdlaste protsessi erijärkusid Paasikivi vaadete kohaselt. President kirjeldab avameelselt oma suhteid kohtuasutusega, kindralitega ja ajakirjandusega.

Mälestuste selle osa ilmumine pidi toimuma juba 1950-ndate aastate lõpul, kuid käsikiri anti tutvumiseks selleaegsele presidendile Urho Paasikivile, kes arvas, et välispoliitiliselt pole selle avaldamine veel soodus ja käsikiri pitseeriti paarikskümneks aastaks ootama.

Tähelepanu eesti noored:

VALVEARST NÄDALALÕPUL

14. ja 15. septembril
dr. J. Marley, tel. 921-7777

21. ja 22. septembril
dr. A. Rebane, tel. 461-6383

TULE, TULE TANTSI!

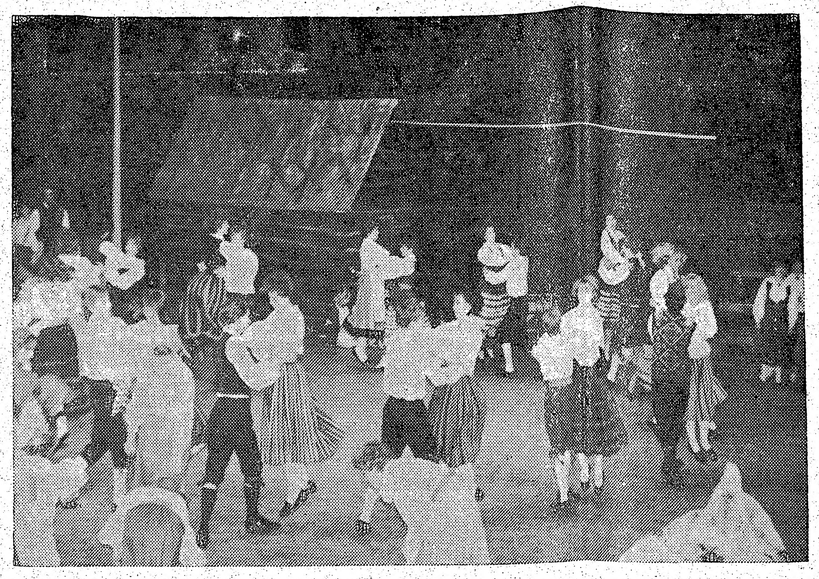

Toronto Eesti Rahvatantsijate Rühm „Kungla" tantsuharjutused algavad kolmapäeval, 18. septembril Eesti Majas. Uued tantsijad kogunevad kell 6.30 õhtul ja endised liikmed samal ajal kui möödunud aastal. Peale iganädalaliste harjutustundide toimub rühma ühine jõulupuu, suusaväljasõit, teised lõbusad koosviibimised ja mitmed esinemised.

Informatsiooniks helistada — Peeter Jeeger, tel. 283-0734. Pildil: Stseen TERR „Kungla" rahvatantsulavastusest „Kaval-Ants ja Vanapagan", mis esitati ESTO-84 ajal.

Ikestatute nädal Chicagos

Chicagos tähistati 14. juulil Ikestatud Rahvaste nädalat, mis esialgselt pidi toimuma 21. juulil, millest ka president Ronald Reagan pidi osa võtma, kuid mis presidendi haiguse tõttu pidi ära jääma.

Ikestatute nädal algas jumalateenistusega, mille järel asetati pärg poola preestri Populska monumendile, kes teatavasti mõrvati kommunistide poolt Poolas. Pärja asetasid linnanõunik R. Pulcinski ja Ikestatud Rahvaste Koondise esimees J. Bergmanis.

Meeleavaldusel laulis ooperilaulja E. Smitlo, kõnelesid J. Bergmanis, linnanõunik R. Pulcinski luges ette Washingtoni proklamatsiooni ikestatud rahvaste päevaks. Kõneles poola organisatsioonide esimees Majewski, dr. Kulas luges ette Illinoisi esinduskogu proklamatsiooni. Meeleavaldusse peakõnelejaks oli mizquite indiaanlaste vabadusvõitleja Diego Clifford, kes võitleb kommunistide vastu Nikaraaguas. Meeleavaldus lõppes õp. Lindstörmi palvusega.

Meeleavaldusel oli osavõtjaid 20-st rahvusest. Eestlaste poolt olid kohal Gilda Foy-Karu abikaasaga ja S. Kõpp.

Inimliku eksimuse suur osa lennuõnnetustes

DALLAS (Reuter) — Inimlik olukordade valehindamine ja ekslike otsuste tegemine olevat vähemalt kolme neljandiku surmajuhtumitega lennuõnnetuste põhjustajaks viimaste aastate jooksul, teatab üks Dallase ajaleht.

Raalide analüüsile põhinev uurimine viimase 15-ne aasta jooksul asetleidnud surematest lennuõnnetustest näitab, et 71 protsendi puhul 76-st lennuõnnetusest oli lennuki juhtkond õnnetuste põhjustajaks. Uurimus näitab samuti, et mehaanilised vead mängivad lennuõnnetustes väiksemat osa ja et inimlike eksimiste osa õnnetustes olevat suurenemas. Hiliseim analüüs 1967—1981. aasta ajavahemikus asetleidnud lennuõnnetustest näitab, et 49 protsendi puhul olid mõjuvaiks tegureiks äike, jää ja lumi. Analüüs demonstreerib, et kõige sagedamini esineva inimlike eksimiste ajendajaks olevat lennuki juhtkonna koostöö lakkamine ähvardavates ilmastikulistes oludes või mehaaniliste vigade puhul, liigne instrumentide usaldamine probleemide avastamiseks ja mittekülla1dane informatsioon ilmastikust.

Samuti on korduvalt esinevaks õnnetuste põhjustajaks lennuki juhi otsus alustada lendu või maanduda hädaohtlikes ilmastikulisis olukorris.

40-aastane „Eesti Rada"

Saksamaa eestlaste häälekandja „Eesti Rada" saab septembris 40-aastaseks. Leht asutati Augsburgis ajal, mil tuhanded eestlased viibisid Saksamaal DP-laagrites. Esimene number ilmus 29. septembril 1945.

DP-ajastule langeski selle ajalehe hiilgeaeg, kuid ajaleht on suutnud üle elada suure edasirändamise ülemeremaadele ja on ennast hästi kohaldanud uutele olukordadele. Lehe juures on algusest peale kuni tänaseni töötanud Johannes Västrik, praegune väljaandja ja peatoimetaja. J. Västrik andis lehte välja ja tegi ise ka talitusetööd 25 aastat. Viimased kaheksa aastat on toimetusse kuulunud veel Edgar Bergmann ja Arnold Kokk. Harva on ajalehte, mis väikesel trükiruumil suudab edasi anda nii palju eestlust huvitavaid uudiseid.

Peatoimetaja J. Västrik oli Viljandis ajalehe „Oma Maa" toimetuse liige. Ajakirjaniku töö kõrval on ta kauaaegne Saksamaa eestlaskonna Keskkomitee esimees.

„Vaba Eestlane" õnnitleb juubeli puhul ja soovib edu järgmisteks aastateks!

ESTO-84 lõpetab oma tegevuse

$12.750 toetuseks eesti organisatsioonidele

Käesoleval sügisel lõpetab ESTO-84 oma tegevuse. Kõik ülejäänud asjaajamine ja varandused lähevad Sihtasutus Eesti Päevad Kanadas valdusesse, mis on alaline organisatsioon, loodud juba 1973. aastal sääraste suurürituste, nagu seda oli ESTO '84, korraldamiseks Kanadas.

Rahva osavõtu poolest oli ESTO-84 kahtlematult suurim vabade eestlaste üritus väljapool Eestit. Kokku võis osavõtjaid olla üle 18.000. Külalisi oli tulnud igast maailmanurgast ning ka Toronto kohalikud eestlased nautisid pidustust arvukamalt kui kunagi varem.

Majanduslikult oli ESTO-84 samuti edukas. Suure arvu osavõtjate tõttu olid peaaegu kõik üritused välja müüdud. Majanduslik kontroll oli raali kasutamise tõttu täpne ja ürituste korraldajad äärmiselt distsiplineeritud, pidades kinni eelarves ette nähtud kulutustest. Suur panus oli aga ka ESTO-84 juhatusel,

kelle töö tulemusena õnnestus saada ootamatult palju toetusi nii Kanada föderaal- kui ka provintsi- ja linnavalitsustelt.

Tegevuse lõpetamisel otsustas ESTO-84 juhatus välja maksta üldtuludest kõik majanduslikult mittetasunud üritused, kustutada võlad ja saamata lõivud. ESTO-84 juhatuse ja üritusi korraldanud organisatsioonide vaheliste lepingute kohaselt sai ESTO-84 igalt ürituselt ainult kokkulepitud lõivu. Ülejäänud puhastulud maksti välja korraldavale organisatsioonile eesti kultuurielu arendamiseks.

Suurematels kasumi saajateks osutusid Eesti Lauljate Liit (Laulupidu), rahvatantsijad ja naisvõimlejad (Esto visioon), Eesti Rahvusteater (Kalurineiu), Eesti Maja Torontos (Rahvapidu) ja Eesti Kunstide Keskus (Solistide kontsert). Kogusummas on ESTO-84 poolt korraldajatele organisatsioonidele tagasi jagatud $123.000.

Peale selle määras ESTO-84 juhatus toetusi järgmistele eesti organisatsioonidele: Maailmalaager „Eesti Lipp" $1500; Ed. Tubina heliplaadifond $7000; Sportlaager'85 $1500; Eesti Etnograafiaring $750; Eestlaste Kesknõukogu Kanadas $2000.

Osa ESTO 84 juhatuse käsutuses olevast ülejäägist jääb põhikapitaliks järgmiste Eesti Päevade korraldamiseks Kanadas. Samuti on summad määratud väärika ja ilusa ESTO-84 albumi kirjastamiseks ja jooksvate kulude katteks Austraalias 1988. aastal toimuvate Eesti Päevade korraldamisel. Põhikapitali protsentidest on ka edaspidi võimalik eesti kultuurilistele üritustele toetusi jagada.

ESTO-84 juhatuse ja toimkondade liikmed tegid oma töö vabatahtlikkuse alusel,

saamata selle eest mitte mingit majanduslikku hüvitust.

Ainult mõned täisajalised büroojõud, pofessionaalsed esinejad, erialalised spetsialistid, baari personal Rahvapeol ja ööklubi „Ankur" personal said makstud eelarvele vastavalt oma töötundide eest.

Viimane ESTO-84 peakomitee koosolek toimus 23. juunil 1985. a. Seal esitati juhatuse poolt igale toimkonnale üksikasjalik aruanne nende poolt korraldatud ürituste kohta. Võeti vastu otsus, et ühe kuu aja jooksul on kõigil korraldajatel õigus kirjalikke vastulauseid esitada. Raali abil tehtud arvepidamine osutus aga väga täpseks. 50 ürituste hulgas on ainult üks toimkond ametliku kirja saatnud, milles tõstatatud küsimused on praegu juba lahendamisel.

ESTO-84 ametliku lõpetamise puhul täname kõiki korraldavate toimkondade liikmeid, välismaade komiteede liikmeid, esinejaid ja neid paljusid abilisi, kelle ühise töö tulemusena meie suurepärane pidustus teoks sai.

Suur tänu kuulub ka meie eesti publikule, kes üle terve maailma kogunesid Torontosse,

et osa võtta meie rahvuslikust suurüritusest ja jagada oma rõõmu kõigi sõpradega.

Lättemäe perekonnalaager

20.—24. augustil oli Lättemäe laanes jälle kuulda rõõmsat laste laulu ja vanade õpetlikke nõuandeid. Perekonnalaagri nime all oli koos üle paarikümne noore ja vanema.

Laagri organiseerijaks oli nskm. Heiño Altosaar, pereemadeks Elsa Peets, Margit Sirgo koos tütre Tiiuga ja Karen Smeets. Kavalises osas õpetas laskmist, andis kunstitunde, akvarellide s.o. vesivärvide ja nahaehise tööd viis läbi skm. Endel Ruberg. Kunstimatka metsas, soos käimise, paadisõidud järvel toimusid koos teiste õpetlike juhenditega nskm. H. Altosaare algatusel. Peale nende olid kaasaaitajad Peeter Altosaar, teised lastevanemad ja vanavanemad.

Laagris algas hommikul tegevus lipu heiskamisega ühislaulu „Kaunistagem eesti kojad" saatel, millele järgnes palvus.

Õhtul langetati lipp „Hoia, Jumal, Eesti" helidel.

Ka jagati õhtul püüdlikemale eesti keele kõnelejatele tunnustuskirju.

Laskeauhindadele tuli parima tüdrukuna Karen Smeets, kes lasi toelt 100 silma CIL märklehte; poistest oli parim Kristjan Bubleit-Koppel 94 silmaga; käelt lamades oli parim Tiina Sirgo 96 silmaga.

Lättemäel on 30 aasta ümber pidevalt lehvinud üks, meie Eesti lipp

ja lipuvarda kõrval kasvab Eestimaa männi seemnest kasvanud mänd, mis on ligi paarikümne aastaga kasvanud kolme inimese pikkuseks.

Peale selle on seal veel neli kodumaa seemnest võrsunud mändi, üks otse laululava vastas.

Skm. E. Ruberg on alati oma sõnavõttudes noortele öelnud, et vaadake need okkad on teravamad kui siinseil mändidel, need hoiavad alles oma kodumaalt kaasa toodud omadusi. Hoidke siis teiegi nagu need männid oma kodumaalt kaasa võetud omadusi, jäädes truuks oma emakeelele.

Laupäevaõhtul lõpetati laager laululõkkega, kus lauldi ühislaule.

Lõpuks jagati perenaistele, kes valmistasid väga maistvaid toite, väikseid mälestusesemeid.

Broadbent parimate juhiomadustega

Vastavalt hiljutisele Gallup küsitlule olevat NDP juht Ed Broadbent parimate juhiomadustega partei liider, talle järgnevad Brian Mulroney ja siis John Turner. 56 protsenti küsitletuist hindasid Broadbenti parimaks parteijuhiks, 43 protsenti pooldasid Mulroney't ja 37 protsenti andsid oma poolehoiu John Turnerile. Küsitletuist polnud 37 protsenti nõus Mulroneyga, 34-le protsendile ei meeldinud John Turner ning ainult 18 protsenti olid kriitilised Ed Broadbent'i suhtes.

NDP juht oli esikohal kõigis Kanada piirkondades, kusjuures suurim toetus tuli Ontariost — 61 protsenti. Broadbenti hinnati kõige vähem Quebec'is (48%), mis oli siiski kõrgem Mulroney ja Turneri hinnangust igas teises Kanada osas. Mulroney sai Lääne-Kanadas 47 protsenti ja Turner'i kõrgeim hinnang oli Ida-Kanada provintsides — 43 protsenti.

Toronto Eesti Ühispank
958 Broadview Ave. Toronto, Ont. M4K 2R6
Ühenduses on jõud!
KINNISVARALAENUD 9.75%
ISIKLIKUD LAENUD alates 11.00%
Informatsiooniks helistada: 465-4659

OVER 50 YEARS OF GM SALES AND SERVICE
HOGAN GM
Chev Olds Limited
5000 Sheppard Ave. E., Scarborough, Ont. M1S 4L9
PAUL JUTTUS
Müük ja rentimine
Tel. 291-5054, kodus 423-5716

INTERLOCKING PAVING STONE
PATID SÕIDUTEED KÄIGUTEED
TASULT HINDAMINE
HELISTADA MATI RAND 698-1835

CARSTENS
Art & Gifts
Taani käsitöö-äri
Saadaval kõik D.M.C. lõngad, samuti käsitöömaterjale Taanist.
Külastage meid! Leiate kõike, mida vajate käsitööks.
2217 Danforth Avenue (idapool Woodbine Subway'd)
Telefon 690-1897
Avatud: 10—6, esmaspäeviti suletud

VABA EESTLANE
kaks korda nädalas

	Maksab Kanadas:	Väljaspool Kanadat:
Aastas	$54.—	$68.—
Poolaastas	$30.—	$37.—
Veerandaastas	$16.—	$19.—

I KLASSI POSTILE LISADA SAATEKULU JÄRGMISELT:

	Kanadas:	USA-s:
I klassi postiga (kiirpostiga):		
aastas	$59.— + $42.—	$47.—
poolaastas	$32.— + $21.—	$24.—
veerandaastas	$17.— + $10.50	$12.—

VÄLJASPOOL KANADAT ja USA-d:
LENNUPOSTIGA aastas $132.—, poolaastas $69.— ja veerandaastas $36.—
Aadressi muudatus 70 centi. Üksiknumbri hind 70 senti
USA aadressidele „ZIP CODE"
Kanada aadressidele palume märkida „POSTAL CODE" ja pangatshekk või rahakaart kirjutada
FREE ESTONIAN PUBLISHERS nimele.

Tellimine saata:
VABA EESTLANE
1955 Leslie St., Don Mills, Ont. M3B 2M3

Palun mulle saata VABA EESTLANE aastaks / poolaastaks / veerandaastaks — tavalise / kiirpostiga alates ..... 19..... Tellimise katteks lisan $..... sinijuures rahas / tshekiga / rahakaardiga. (Raha saata ainult tähtkirjas).
Nimi .....
Aadress .....
.....
.....
.....

Ustavat Eestimaa poega

Vambola Hiiesalu

mälestab

Issand surres jätan maha
Sinu hoolde isamaa

ENDEL RUBERG

Armast kaasaegset sõpra

ARMILDE POOM'i

mälestavad leinas

OIE ja ANTS SAAR
LINDA HÜRDEN
ESTHER HÜRDEN

Armast

ARVO VOOGLAID'i

mälestavad kurbuses

ADO PARK
VIVA ja TOOMAS MANKIN
ILSE PORK

Kallist sõpra

KONSTANTIN REISSAAR't

leinab sügavas kurbuses

MAIMU Inglismaal

Armast sugulast

ALBERT RAMMUL'it

leinab

OIE perekonnaga

Armast

ALBERT RAMMUL'it

leinavad kurbuses

MAI JÄRVE lastega ja väimees
ANTS VOMM
BENITA VOMM

R. S. KANE LTD.

Tähelepanu! UUS ASUKOHT
6150 Yonge Street (lõunapool Steeles Avenue'd)
North York, Ontario M2M 3W9
Tel. (416) 221-1159

Eestlaste poolt eelistatud ja traditsiooniliseks kujunenud

MATUSEMAJA

Matusemaja on üle 115. aasta teeninud Metropolitan Torontot sama perekonna poolt väljakujunenud traditsioonidega. Moderniseeritud avarad ruumid, kvalifitseeritud personal ja küllaldaselt parkimiseruumi.

Väärikas teenimine

ROSAR-MORRISON FUNERAL HOMES LTD.

T. L. MORRISON — Funeral Director

467 Sherbourne St., Toronto, Ont. M4X 1K5
Telefon 924-1408

OOTAMATULT LAHKUS MINU ARMAS ABIKAASA,
MEIE ARMAS ISA JA VANAISA

ALBERT RAMMUL

Sündinud 12. juulil 1908 Tartumaal
Surnud 8. septembril 1985 Torontos

Sügavas leinas

abikaasa AIDE
tütar ENE abikaasa REINUGA
HUGO
INGRID
SUGULASED Kodu-Eestis

Udu, kui kord tõuseb taeva
tervita me kodumaad!

Matusetalitus reedel, 13. septembril kell 7.30 õhtul Peetri kirikus.
Ärasaatmine Peetri kirikust laupäeval, 14. septembril kell 10 hommikul Mt. Pleasant kalmistule.

LEINAS MÄLESTAB

preester VAMBOLA HIIESALU

EELK USUTEADUSLIKU INSTITUUDI PERE

Õpetaja abikaasa on kogudusele emaks

Piiskop Karl Raudsepp räägib õpetaja abikaasa osast nii õpetaja kui ka koguduse elus

Hiljuti tähistas piiskop Karl Raudsepp ja ta abikaasa Ellen oma poole sajandi pikkust kooselu kuldpulmaga, mil puhul lapsed Montrealis korraldasid vanemaile piduliku koosviibimise, millest arvukalt abielupaari sõpru osa võtsid. „Vaba Eestlane" esitas piiskopile mõned küsimused toomaks esile vaimuliku abikaasa osa tema elutöös.

Vaadates tagasi 50 aasta tagustele päevadele, kuidas sobitus Teie abikaasa end õpetaja kõrval koguduse teenimisele?

Minu abikaasa on kõige 50 aasta kestel jaganud kõiki koguduse elu küsimusi minu kõrval väärilise partnerina. Meie saime ühtemoodi aru oma ülesannetest koguduses. Üks oli kogudusele isa ja teine ema ja töö kulges alati ühes suunas.

Millised on õpetaja abikaasa ülesanded koguduse juures?

Õpetaja abikaasa ülesanded koguduses on olla eeskujuks naisele, emale ja koguduse töötegijaile naise aladelt. Oleme olnud õpetaja abielupaar maapõgenike laagrite ja suurlinna kogudustes. Igalpool oli erinevaid olukordi, kuid alati tuli teenida armastusega oma rahvast. Õnne toetusel oleme saanud ainult eestlasi teenida ja mitte muulasi.

Õpetaja perekonnapeana ja abikaasa laste kasvatajana — milliseid juhendeid võite anda oma kogemuste põhjal praegustele eesti kodudele?

Eesti kodus räägitakse eesti keelt. Sealt arutatakse kõigi kuuldes eesti küsimusi. Sealt lähevad vanemad koos oma lastega kirikusse. Ükski asi ega töö ega huviala ei tohi kedagi kiskuda sel ajal perekonnast eemale. Seda lubades vanemad omavahel ja vanemad lastega kaotavad lähedase sideme ja vajaduse olla üksteise kõrval.

Kui palju suudab mõistev abikaasa oma vaimulikuna teenivat abikaasat kutsetöös aidata?

Tark pastori abikaasa on kullatükk vaimulikule. Esimene enesestmõistetav asi on, et ta on alati mehega koos kirikus, koosviibimistel ja võimalikult tihti ka perekondades. Ükski õpetaja üksi oma ametit pidades ei suuda head hindamist leida. Kui koguduse ema pole oma laste juures s.t. koguduse keskel, siis ta ei tunne oma ülesandeid.

Praegu on katoliku kirikus väga aktuaalne vaimuliku abiellumise küsimus, mida luteri õpetajail muidugi ei ole. Kas on mingit alust vaimulike vallalise seisusele?

Katoliiklaste vaade on, et preester ei tohi pühenduda üksikule inimesele vaid Jumalale ja tema kogudusele. Protestandi vaimulik suudab aga rohkem, kui ta tegutseb abikaasaga koos kogudust teenides.

Neile lühikestele vastustele lisaks, kus piiskop erilise kõrge hinnangu on andnud oma abikaasa tegevusele ta kõrval seismisel ja õpetajate abikaasadele üldse kristlikes kogudusis, lisab piiskop Karl Raudsepp veel juurde:

Õpetajate abikaasadel on nooruses raske arusaada, et pastor temale kõike ei jutusta, mida temale on usaldatud pihisaladusena. Aeg aga õpetab kõiki, et ametisaladusi ei kõnelda. Minu abikaas leppis sellega varsti.

Teiseks, et pastor inimese juttu kuulates võib lasta toidul jahtuda. Ta sööb seda hiljem külmalt. Aga tal peab aega olema inimese jaoks, kes teda usaldab ja kellele ta on hingehoidja.

Kolmandaks on õpetaja abikaasa käitumine väga oluline. Teravused, vihastamised, lohakas riietumine ja jonnakus teeb halba kogu ametile. Ma võin õnnelik olla, et 50-aastase kooselu jooksul mu abikaasa kusagil koguduses ei olnud tülide ja arusaamatuste tekitaja. Kristlik meel peab olema leplik ja isekusest vaba. Seda teab iga väärikas vaimuliku abikaasa.

Piiskop Karl Raudsepp oma abikaasa Elleniga nende laste poolt korraldatud kuldpulmapäeval.
Foto: J. J. Raudsepp

Major Aksel Kristian surnud

Stokholmis suri 3. augustil major Aksel Kristian KS, iseseisvuseaegne kaitsevägede staabi juhtiv ohvitser ja maapaguluses asjatundlik väliskommentator ajakirjanduses kui ka raadios, olles viimased 25 aastat Eesti Päevalehe väliskommentatoriks ja enne seda Ameerika Hääle eesti osakonna kommentaator Münchenis. Lahkunu oli sündinud 26. oktoobril 1900 Tartumaal.

Kui Eesti okupeeriti õnnestus tal põgeneda Soome, kust ta sõja lõpupoolel põgenes edasi Rootsi. Paguluse algaastail andis ta suure panuse Eesti Rahvusfondile. Teda tunti kui äärmiselt kohusetruud ja korrektset inimest, kes oli laialdaste teadmistega ja vankumatu rahvusliku hoiakuga.

Ivar Luksepa mälestuseks

ARMAS IVAR!

Raske on kirja panna mälestusi, sest teade Sinu surmast tegi jõuetuks. Raske on uskuda, et Sa ei ole enam meie hulgas. Võib aga öelda, et Sa jääd igaveseks meie juurde meie mälestustes. Teade Sinu surmast valdas meid kõiki, kes Sind tundsid suure kurbusega, kuid mälestused Sinust on rõõmsad.

Sa olid üks minu parimatest sõpradest. Meie sõprusleping sai seotud siis kui olime alles väikesed lapsed.

Iseloomult olid Sa alati rõõmus. Igakord kui me koos olime, oli kuulda Su naeruhäält. Keegi ei saanud olla kurb kui Sa olid meie keskel, kuna Sa alati südamest naersid. Sa olid nõus kõigega, mida me tegime, mis näitas, et teiste soovid olid Sulle tähtsamad kui Sinu enda omad. Sinutaolisi sõpru on raske leida tänapäeva maailmas, kuna paljud on nüüd väga isekad. Sinu töötahe ja enesedistsipliin olid samuti väga silmapaistvad. Tihti jätsid Sa peole tulemata, kuna oli tarvis kas kodus õppida või tööd teha. Polnud mingi ime, et Sinu töökust nii skautluses kui ka korp! Rotalias kõrgelt hinnati ja et Su kohusetunne sõprade hulgas suurt lugupidamist leidis.

Su elu lõppes siis kui ta täiskasvanuna oleks pidanud algama. Sinu elumaal jäi lõpetamata, kuid see kaunistab ikkagi kõikide Su sõprade elusid. Me ainult lootsime, et võiksime kõik koos edasi maalida ja teose lõpetada. Nüüd jääb üks osa minu elumaalist tühjaks!

Sinu sõber alati!

Martin Toomes

Eesti Sihtkapital Kanadas

Annetused, testamendi-pärandused ja mälestusfondid on tulumaksuvabad. Suunake oma annetused noortele ja teistele eesti organisatsioonidele

Eesti Sihtkapital Kanadas

kaudu tulumaksuvaba kviitungi saamiseks. — Eesti Maja, 958 Broadview Ave., Toronto, Ont. M4K 2R6

Iisrael kaaperdas Liibanoni jahtlaeva

TEL AVIVI — Iisraeli laevastik pidas kinni juba teise jahtlaeva Liibanoni rannikul. Paadis olnud palestiina partisanid, kes olid plaanitsenud Iisraeli ründamist. Partisanid olid küulunud Force 17 Jordaanias asuva Yasser Arafati PLO organisatsiooni. Paat oli tulnud Küproselt. Nädal varem oli Iisrael peatanud kinni teise paadi, „kuna see oli käitunud kahtlaselt". Paadis oli olnud kaks läänerilkide kodanikku. Partisanid olid kavatsenud maabuda Lõuna-Liibanonis.

KIRIKUD

OTTAWA EESTI EV.-LUTERI USU PAULUSE KOGUDUS

JUMALATEENISTUS on laupäeval, 21. septembril kell 3 p.l.

ajor
ksel Kristian surnud

okholmis suri 3. augustil ma- Aksel Kristian KS, iseseisvuse- e kaitsevägede staabi juhtiv tser ja maapaguluses asjatund- väliskommentator ajakirjandu- kui ka raadios, olles viimased aastat Eesti Päevalehe välis- mentatoriks ja enne seda erika Hääle eesti osakonna mentaator Münchenis. Lahku- oli sündinud 26. oktoobril Tartumaal.

i Eesti okupeeriti õnnestus tal neda Soome, kust ta sõja lõ- olel põgenes edasi Rootsi. luse algaastail andis ta suure se Eesti Rahvusfondile. Teda kui äärmiselt kohusetruud ja ktset inimest, kes oli laialdas- admistega ja vankumatu rah- ku hoiakuga.

r Luksepa
lestuseks

MAS IVAR!

aske on kirja panna mälestusi, teade Sinu surmast tegi jõue- Raske on uskuda, et Sa ei enam meie hulgas. Võib aga a, et Sa jääd igaveseks meie le meie mälestustes. Teade Si- urmast valdas meid kõiki, kes tundsid suure kurbusega, mälestused Sinust on rõõm-

olid üks minu parimatest sõp- st. Meie sõprusleping sai seo- siis kui olime alles väikesed d.
eloomult olid Sa alati rõõmus. ord kui me koos olime, oli da Su naeruhäält. Keegi ei ud olla kurb kui Sa olid meie el, kuna Sa alati südamest sid. Sa olid nõus kõigega, mi- ne tegime, mis näitas, et teiste id olid Sulle tähtsamad kui Si- enda omad. Sinutaolisi sõpru raske leida tänapäeva maail- kuna paljud on nüüd väga d. Sinu töötahe ja enesedistsi- olid samuti väga silmapaist- Tihti jätsid Sa peole tulemata, oli tarvis kas kodus õppida tööd teha. Polnud mingi ime, Sinu töökust nii skautluses kui korp! Rotalias kõrgelt hinnati t Su kohusetunne sõprade hul- suurt lugupidamist leidis. u elu lõppes siis kui ta täiskas- una oleks pidanud algama. Si- elumaal jäi lõpetamata, kuid see nistab ikkagi kõikide Su sõp- elusid. Me ainult lootsime, et sime kõik koos edasi maalida eose lõpetada. Nüüd jääb üks minu elumaalist tühjaks! inu sõber alati!

Martin Toomes

esti Sihtkapital Kanadas

etused, testamendi-pärandused mälestusfondid on tulumaksu- id. Suunake oma annetused rtele ja teistele eesti organisat- sioonidele

esti Sihtkapital Kanadas

du tulumaksuvaba kviitungi niseks. — Eesti Maja, 958 adview Ave., Toronto, Ont. M4K 2R6

rael kaaperdas
banoni jahtlaeva

EL AVIVI — Iisraeli laevas- idas kinni juba teise jahtlaeva anoni rannikul. Paadis olnud stiina partisanid, kes olid plaa- enud Iisraeli ründamist. Parti- d olid kuulunud Force 17 Jor- nias asuva Yasser Arafati PLO anisatsiooni. Paat oli tulnud roselt. Nädal varem oli Iisrael anud kinni teise paadi, „kuna oli käitunud kahtlaselt". Paa- oli olnud kaks lääneriikide ko- kku. Partisanid olid kavatse- maabuda Lõuna-Liibanonis.

KIRIKUD

TTAWA EESTI EV.-LUTERI USU PAULUSE KOGUDUS

UMALATEENISTUS on laupäe- 21. septembril kell 3 p.l.

Kinnisvarade ostu ja müügi puhul

(ELUMAJAD, ÄRIRUUMID JA SUVILAD)

Toomas Mankin
Associate Broker

Kontoris 482-5544
kodus 447-3782

L.S. Snelgrove (1981) Ltd.

Uus rongiõnnetus Prantsusmaal

PARIIS— Reisijaterong sõitis rööbastelt välja Kesk-Prantsusmaal asuvas linnas ja teine rong sõitis eelmisele otsa, surmates kuni paarkümmend inimest ja vigastades tosinaid teisi. Mitu tosinat vigastatuid olid pikemaks ajaks rusudesse kinni pressitud, enne kui nad suudeti vabastada. Rongijuht arreteeriti kolmekordselt lubatud kiiruse ületamise pärast. See on juba teine suurem rongiõnnetus viimastel nädalatel Prantsusmaal. Seekord süüdistati rongijuhti, kuid ametiühing väidab, et põhjused olid tehnilist laadi.

Teateid Eestist
KARIN POOL'ile
(Ilmar Jüri poeg Pooli abikaasa)
Helistada 279-2269

KAI KÄÄRID

MAALID MÜÜGIL suures valikus. Helistage ette 225-5595.

390 Princess Ave., Willowdale

Stoney Lake, 1000 saarega Kawartha järvede pärl.

2 magamistoaga nägus suvila

mäenõlvakul imeilusa ülejärve vaatega. Puhas rohuvaba rand. Aasta läbi hea tee. Helistada 757-3864

25. AASTAPÄEVA VÄLJAMÜÜK
Head säästuvõimalused!

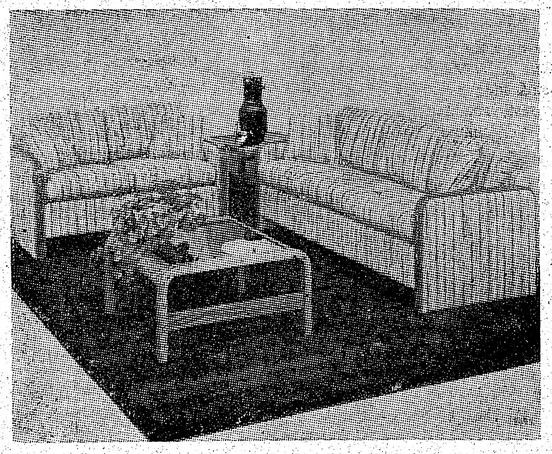

Riiulid, magamistoa-, elutoamööblid, lambid jm.

Suletekid ja tekkide katted jm.

Avatud: esmasp., teisip., neljap., reedel 9—9, kolmap., laup. 9—5

Astuge sisse ja vaadake ringi!

Nolte
SWEDISH FURNITURE HOUSE
475-6016

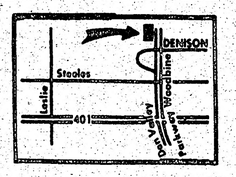

7500 Woodbine Ave., (½ milli põhjapool Steeles'i)

Maripuu läheb New Yorki

Toronto kaotab oma andeka teatrilooja

Teatritegelane Elmar Maripuu on otsustanud sel sügisel New Yorki kolida. Sündinud 1952 Inglismaal, on ta Torontos elanud 1981. aastast alates, kus ta on lavastanud suure menuga oma näidendeid „Sündmused sureval planeedil" (1981), „Palagan" (1982), „Superesto" (1982), „Esivanemate hääled", ingliskeelne versioon „Ancestral Voices" (1984), ja „Esto Macho" (1985). „Vaba Eestlasele" hiljuti antud intervjuus, Maripuu pajatab pisut oma tulevikuplaanidest, lootustest ja ka äsja läinud kevadisest esinemisest OTSE festivalil Stokholmis, kus ta muuhulgas esitas „Esto Macho't" koos Heli Kivilahega.

Linna peal on kuulda et sa kolid New Yorki.

Vastab tõele.

Mis on põhjused?

Isiklikul põhjusel. Lihtsalt tahan New Yorgis elada. New Yorgi linn meeldib mulle. Kuigi Torontos meeldib ka, ma arvan, siiski et New Yorgis on ikka võimalusi rohkem ja on kuidagimoodi mulle, vähemalt, põnevam linn.

Kas see tähendab siis et sa enam eesti pagulasteatriga ei tegele?

Ma ei tea millega ma tegelen. Noh, Linda Pakri on New Yorgis ja ma usun, et ma temaga tahaksin koos töötada teatri alal nii eesti pagulasteatris kui ka ingliskeelses teatris. Nii et oleneb võimalustest. Mul ei ole üldse selget pilti mida ma seal teen. Lihtsalt vaatab mis juhtub.

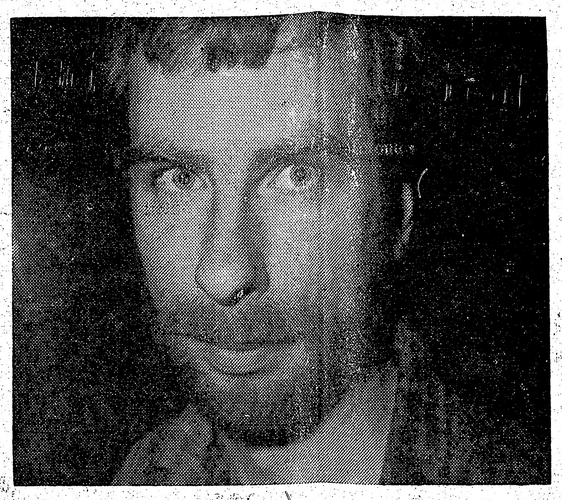

Elmar Maripuu

Arvad et see mõjutab paremini su loovat kirjanduslikku või näitekirjanduslikku tööd?

Ei noh, seda on raske ütelda. Ma usun, et see mõjub hästi selles mõttes et New Yorgi linn on kuidagimoodi energilisem kui Toronto. Lavastamise võimalusi on rohkem.

Oled sa jõudnud staazhini niiöelda oma karjääris, et oled välja kasvanud oma eesti east?

Ei, ma ei usu. Aga kuule, ma leian küll, et oleks aeg midagi teha, katsuda teha midagi nüüd laiemas maailma ringkonnas. Ma tahaksin ikka veel eesti asju teha nii, et need asjad lähevad käsikäes. Et kui kogu aeg ainult eesti teatris tegeleda, siis see eriti lootustandev ei ole. Ma ei usu, et see eriti kaugele läheks. Üks põhjus, et miks New Yorki minna on katsuda end nagu laiemas maailmas kuidagi sisse suruda.

Mille peale sa hakkad nüüd tulevikus rõhku panema? Kirjutamise või lavastamise peale?

Ma usun, et rohkem kirjutamisele. Mul on päar ideed peas, mida ma tahan paberile panna, mille kallal ma tahan töötada. Kirjutamine ikka tõmbab mind kõige rohkem teatris, kuigi ma tahaksin ka oma näitlemist natuke rohkem arendada. Lavastamine mind praegu eriti ei huvita. Võib-olla on liiga palju teisi asju lavastamisega seotud, mis ei kuulu just loovasse töösse. Praktilised probleemid, mida lavastaja peab lahendama. Ma tahaksin nagu õppida rohkem näitlemist ja kirjutamist ega mitte eriti lavastada

Kuidas see üldse tuli, et sind kutsuti Rootsi OTSE festivalile esinema?

See oli Rita Ilissoni tegu. Tema elab parajasti Stokholmis ja on hakanud suuremaks korraldajaks ja asjaajajaks. Tema oli selle OTSE läbiviimisega väga seotud ja see oli tema ettepanek, et mina ja Heli Kivilaht peaksime sinna tulema. Ta muretses meile kõik rahad jne., et me saime sõita. Meid võeti seal väga hästi vastu. Noored Rootsi eestlased on väga elavad ja intelligentsed ja huvitavad inimesed.

Olite teie, Heliga ainukesed põhja-ameerika esindajad?

Olime. Me olime ainukesed esinejad seal, kes põhja-ameerikast tulid. Aga ma arvan, et leiti et see on väga hea kui inimesed tulevad väljaspoolt sisse. Nüüd oleks huvitav näha mõnda Rootsi esinejat Kanadas või Ühendriikides, kuna muidu näeb ainult neid inimesi ja nende tegevust Esto'del. Ega see reisimine nii kallis ei ole, et eesti organisatsioonid ei saaks võimaldada inimestel pisut reisida ja värskeid tuuli sisse tuua. Ma arvan, et Stokholmi eesti ühiskond oleks üsna ergutav nüüd meile siin Põhja-Ameerikas, sest nendel on teatud teistmoodi vaateseisukoht. Noh, nad on ka Eestile füüsiliselt lihtsalt ligidal ja on palju rohkem kursis sellega, mis Eestis praegust juhtub. Ja see annab nendele teatud hoogu ja energiat, mida meil siin ehk ei ole. Ma arvan, et see oleks meile väga väga kasulik ja värskendav, kui me saaksime rohkem Rootsi inimesi siin näha.

Kuidas on sinu oma suhted Eestiga?

Ma olen üks kord Eestis käinud. Muidugi, loen eesti kirjandust nii nagu iga teine haritud eestlane, aga eriti lähedased suhted Eestiga ei ole. Mitte lähedamased kui teistel siin.

Kas sõit Eesti jättis sügavaid muljeid?

Eks jättis . . . Ja nüüd hakkan mõtlema, ma ei tea täpselt, mis need muljed olid . . . Hea oli Eestit ikka näha ja aru saada, et see koht on ikka olemas, et natukene selgemini aru saada mis seal juhtub ja ka mis ei juhtu. See on eestlase hingele ja südamele väga vajalik, et ta seal käiks ja et ta oleks lähemalt sellega seotud, mis seal juhtub. Mul oleks üsna raske olla eestlane ilma, et ma ei oleks Eestis käinud. Muidu oleks terve asi nagu võõras ja minevikus ja mitte tänapäeva reaalsusega seotud.

Tundus et OTSE festival oli üks nääde globaalse eestluse võimalustest. On sul kavatsus ka Austraaliasse Esto'le sõita?

Jah, ma loodan, et ma saan sinna minna. Mul oli New Yorgis juba Linda Pakriga ja Urmas Kärneriga mõned eel-jutuajamised mida võiksime ette võtta ja mida võiks seal teha. Tahaksin muidugi näidendiga sinna minna koos teiste New Yorgi inimestega. Ni et mõned ideed ja mõtted meil olid juba. Et jah, tõesti tahaksin Austraaliasse minna. Nagu ütlesin, see globaalse eestluse moment oleks väga huvitav ja põnev asi. Seda peaks arendama.

Kostab juba nagu sa hakkad nut teatritehast koostama New Yorgis.

Oh ei . . . Pole vaja midagi asutada. Linda Pakril on seal oma tegevus juba väga hästi korraldatud. See oleks rohkem nagu temaga ühinemine ja tema asjaga suhtlemin. Linda on hoogsalt tööd teinud iimase kahe aasta jooksul nii eesti kui ka ameerika teatri pinnal ja see annab palju võimalusi ka teistele, kes tahavad temaga koo töötada.

Nii et lõpp-punktina sa arvad, et sinu loomingulised võimalused on avaramad ja suuremad New Yorgi linnas.

Praegust tundub niimoodi jah.

MARGUS JUKKUM

Uganda peaminister tagandati

Kampala (Reuter) — Ugandat valitsev sõjaväelaste nõukogu tagandas peaminister Paulo Muwanda oma kohalt, üks kuu pärast tema nimetamist valitsuse juhiks, teatas Uganda raadio. Raadio teate kohaselt vabastati Muwanga oma kohalt „riiglikes huvides" ja asendati endise finantsminister Abraham Waligoga. Arvatakse, et tagandamine toimus eelseisvate läbirääkimiste pärast Uganda partisanide liikumise juhtidega — „Rahvuslik vastupanu armee", kes polnud nõus Muwanga nimetamisega peaministriks, kuna ta oli abi-president vihatud Milton Obote valitsuses, mis armee poolt kukutati 27. juulil.

AINUKE EESTI LILLEÄRI

AARDVARK

1065 STEELES AVE. W.
NORTH YORK, ONT.
M2R 2S9

Omanik LINDA SEPP

Avatud 7 päeva nädalas.

736-1170
Kodus 223-0201
AARDVARK FLORIST LTD

Lillede koju viimine.

PLUMBING, HEATING & REPAIRS

Eesti ettevõte

Õli-, gaasi- ja elektriahjud ● Korstnavoodrid (chimney lining). ● Ahjude puhastamine.

Tel. 275-1280 — Roland Kullik

SKOGS
PAINTING DECORATING

Valpade müük ja mahapanek, värvimine, tapetimine, köökide ümberehitamine, „Drywall" ja muud tööd.

Hel. NILS — 883-4337

C. OTTWAY HERBALIST

Ravimtaimed, tervisliku toidumined ja vitamiinid. Nõuanne ja sõbralik teenindamine eesti rohuteadlase A. Tolgeri poolt.

300 Danforth Ave. Toronto, Ont. M4K 1N6 — Tel. 463-5125

362 Danforth Ave.
Toronto, Ont.
M4K 1N8

GARDENIA
FLOWERS & GIFTS

Tel. 466-1951 või 466-1502

Värsked ja esmaklassilised lilled igaks sündmuseks. Kunstkäsitöö kinkideks: ehted, merevaik, nahatöö, puunikerdused, keraamika.

Räägitakse eesti, läti ja inglise keelt.

Kurised Sheridani aianduspäeval

29. augustil korraldas Sheridan puukool aianduspäeva Georgetown'is asuvas 900-aakrilises puukoolis. Aianduspäev oli korraldatud puukoolide ja aiandusäride, iluaedade planeerijate ja ehitajate esindajaile, millest kutsutud külalistena võtsid osa eestlased Õie ja Eino Kuris.

Aiaäri maa-ala on nii suur, et külalised sõidutati ringi bussidega, mis kestis terve tunni. Bussides sõitjate vahel loositi välja $40 väärtusega kahjurite hävitamist ja putuka mürke tutvustav raamat, mille võitis Õie Kuris. Külalisi oli peale Kanada ka USA'st.

Sheridan Nurseries on Kanada suurim aianduskompanii, mis asutati 1912 Inglismaalt tulnud aiandusarhitektist abielupaari poolt. See oli uudne sel ajal Ontarios, kuna sel ajal mõisteti aiandusäri all peamiselt puuvilja kasvatamist.

1914. aastal nad ostsid 100 aakrit maad Sheridani küla juurde Oakvilles, mille järgi võeti ka aiandusettevõte nimi.

Sõjajärgne laienemine on arenenud kiiresti, kaasaarvatud 300-aakriline maa-ala Oakville lähedal, 1970. aastail osteti veel maad juurde, 850 aakrit Newcastle'isse, siis 300 aakrit põhja poole Barriet. Samuti laiendati äri väljaspoole Ontario provintsi. Praegu on suvisel hooajal tööl kuni 400 inimest. Kuigi ettevõte on juba hinnatuim Ontarios on pidevalt tahetud parandada tarbijate teenimist nii Kanadas kui ka väljaspool. Sheridani puukool kasvatab ainult ilupuid-põõsaid ja roose, milliseid leidus puukoolis 18000 28-st erisordist.

Sheridani aiaäris korraldati aianduspäev, millest ka eestlased Õie ja Eino Kuris osa võtsid. Pildil vasakult Õie Kuris, Sheridani president Howard Stenson, ülekanadalise ilutaimede sortide (Canadian Ornamental Plant Foundation) levitava organi sekretär-kassapidaja Lloyd Murray ja Eino Kuris. Foto: J. Säägi

SPORT

Paul Kerese mälestusturniir Vancouveris

Vancouvers, Media Centre'is toimus kümnes Paul Kerese mälestusturniir, mis on suurem ja tähtsam Lääne-Kanada malevõistlusist. Turniir peeti 151 osavõtjaga (nende hulgas oli seitse suurmeistrit ja 8 rahvusvahelist malemeistrit) kolmes klassis kuues voorus. Erikilassis (48 osavõtjat) jagasid esikohti J. Donaldson, J. Braley ja L. Joyner saavutades 5 punkti kuuest võimalikust. Kanadalane L. Joyner võitis William Jungi poolt kingitud Paul Kerese pokaali. Keskmises klassis oli 52 osavõtjat. Esikohta jagasid M. Lee ja E. Lampos. Amatööride klassis oli 51 osavõtjat ja võitjaks tuli D. Davidovic.

Scarborough Maleklubis võitis Jaak Triefeldt esikoha B klassis ja tema reiting tõusis 1872 punktile.

H. Uuetoa on Nova Scotias edukalt maletanud provintsi maleturniiridel ja on loota, et ka tema reiting tõuseb.

Lembit Joselini lemmik ettevõte on Toronto ja selle ümbruse noorte treenimine ja eesti maletajate järelkasv. Ta korraldas Seedrioru suvelaagris noorte maletuniiri paarikümne osavõtjaga.

Elmar Pajo korraldas Spring Lake (Muskoka) juures lahtise malevõistluse. See turniir oli neljas (1981—1985) ja kaheksast osavõtjast olid 6 eestlased. Turniir mängiti svheitsi süsteemis neljas voorus. Turniiri võitis meie noor maletaja Mati Pajo, kes saavutas 3 punkti neljast võimalikust.

Eeloleva Kalev Pügi turniiri jaoks on tema nimelisse mälestusfondi laekunud järgmised annetused: John Prenice $250.00, Lembit Joselin $16.00, Ontario Chess Ass. $400.00, Toronto Chess Ass. $300.00. Nende toetustega koos oli fondi seis 8. juulil $2.403.00. Annetused Kalev Pügi mälestusfondi on tulumaksuvabad ja annetusi võib saata: The Chess Federation of Canada, Box 7339, Ottawa, Ont. K1L 8E4.

Toronto Eesti Maleklubis on käimas eeltööd sügishooajaks. Kavatsusel on ühevooruline kahetunniline meeskonnavõistlus Etobicoke maleklubiga 16 laual. **aeg**

Kuus kulda, kolm hõbedat ja kolm pronksmedalit

23.—25. augustil toimusid Indianapolis USA masterite 1985. a. kergejõustikuvõistlused, millest võtsid osa eestlasted Valdo Sadul ja Karl Trei koos kolme kanadalasega ligi 800 võistleja hulgas. Mõlemad kokku saavutasid kuus kuld-, kolm hõbe- ja kolm pronksmedalit.

Valdo Sadul võistles 60—64-aastaste grupis kaheksal alal, võites ühe kuld-, ühe hõbe- ja kaks pronksmedalit. Kulla saavutas 800 m jooksus ajaga 2.28,86, hõbemedali 1500 m jooksus ajaga 5.18,71 ja pronksmedalid 400 m jooksus ajaga 1.03,58 ja 400 tõkkejooksus — 1.11,34. Peale selle oli ta neljas kolmikhüppes 8.69-ga, viies kaugushüppes 4.27-ga, 200 m jooksus 18,79-ga ja 100 m tõkkejooksus 19,73-ga.

Karl Trei, kes võistles 75—79-aastaste grupis saavutas kuldmedalid kaugushüppes — 3.69, kolmikhüppes — 8.13, 80 m tõkkejooksus — 17,09, kettaheites — 26,44 ja odaviskes 28,68. Hõbemedalid kuulitõukes 9.60 ja kõrgushüppes 1.19, pronksmedalid 100 m jooksus 16,54. Peale selle oli neljas 200 m jooksus ajaga 36,58.

Kolmanda eestlasena võttis võitlusest osa Eesti Vabariigi konsul Aarand Roos, kes 45—49-aastaste klassis võttis osa kaugus- ja kolmikhüppest.

Uutest tulemustest on V. Sadula 100 m tõkkejooks uueks Kanada rekordiks, samuti K. Trei odavise. Välis-Eesti rekordid on V. Sadula tulemused 200 m ja 1500 m jooksudes, 400 m tõkkejooksus ja kaugushüppes.

Spordimärkmeid

Itaalias, Rooma lähistel Castel Grandolfos toimunud juunioride esimesel maailmameistrivõistlusel kuulus N. Liidu aerutamiskoondisse eestlane Jaan Koppel, kes tuli kahekordseks juunioride maailmameistriks. Üks esikoht kahesüsta 500 meetris, teine neljasüsta 1000 meetris.

☆

Falunis, Rootsis võisteldi suusahüpetes tehiskattega 70 m mäelt. Kohal oli huk tuntud suusahüppajaid. Võitis soomlasest olmpiavõitja Matti Nykänen 206,5 punktiga (hüpped 83,5 ja 84,5 m). Teine norralane Jan-Henrik Troen (192,9) ja kolmas norralane Vegrad Oppas (187,8).

RISTSÕNA NR. 1254

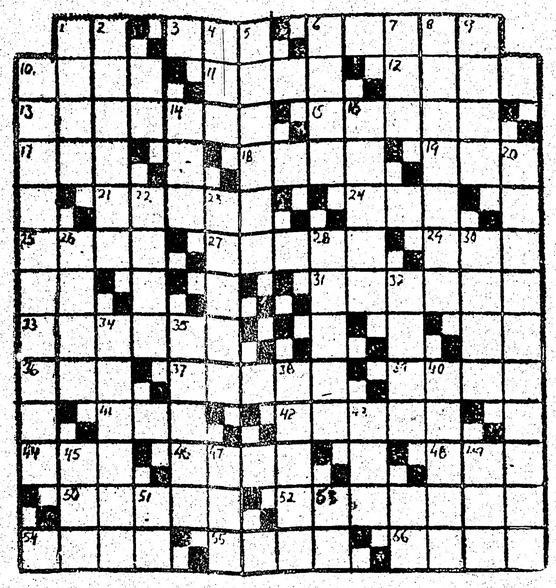

Põikread: 1. Kaks kõrvutiasuvat tähte, ümberp. järjekorras, 3. Vedur-rootsi keeles, 6. ... vend — samal alal töötaja, 10. Prantsusekeelne sõna jõulukaartidel, 11. Eesti praost Kanadas, 12. Ilmakaar, 13. Seda on näiteks „Lõbus lesk" või „Kalureineiu", 15. Kuulsamaid filmitähti, 17. Kahe eesti laulja nimi, 18. Kreeka sõjajumal, 19. Number, hulk, 21. Riist peeneks tampimiseks, 24. Mehenimi, 25. Tulu, 27. Mehenimi, 29. Endine eesti rekordimees teivashüppes, 31. Palju vett sisaldav, 33. ... on kardetav mängida, 36. Mine ära. 37. Sügislill, 39. Kett, 41. Vaeslaps, 42. Punakaspruun, 44. Artikkel saksakeeles, 46. Teravili, 48. Õigus — ladina keeles, 50. ... katk — Kreutzwaldi teos, 52. Tuntud kuurort Lääne-Euroopas, 54. Keedunõu, 55. Vihmavari, 56. Suur taldrik, vaagen.

Püstread: 1. Ühe Egiptuses elava rahva liige, 2. Kuju Piiblist, 4. Karu, 5. Teatud haigus, 6. Hakatus, suge, 7. Eesti kroon — lühend, 8. Pihtasaamine, 9. Vene mehenimi, 10. Omaaegne noorte organisatsioon Eestis, 14. Tänavate, ka ühe lehtpuu nimi inglise keeles, 16. Tööstusasula Põhja-Eestis, 20. Eesti ooper, 22. Hiiglasuur — inglise keeles, 23. Vana, 26. Linn Etioopias, 28. Kohanimi Läänemaal, 30. Selle kaudu pääseb majja, 32. Võõrasisa, 34. Loteriipilet, 35. Riik Aafrikas, 38. Viga, eksitus — inglise keeles, 40. Omaaegne populaarne eesti vestekirjanik (varjunimi), 43. Mõiste pallimängudes, algkeeles, 45. Lahtine koht, 47. Sama, mis 44 põikridades, 49. Ilmastikunähe, 51. Tähed saksakeelse ametkirja lõpus, 53. Pikkusmõõdu lühend.

RISTSÕNA NR. 1253
LAHENDUS

Põikread: 1. Pikker, 6. Kutsar, 10. Rumor, 11. Reisil, 12. Suu all, 13. Klassik, 14. Seek, 16. Kava, 18. Ribi, 19. Iirlased, 22. Sass, 24. Nalivka, 25. Isatalu, 27. Dokk, 29. Kalamees, 32. Olev, 35. Omas, 36. Lame, 37. Maasapp, 39. Raadik, 40. Irevil, 41. Hanoi, 42. Meenus, 42. Niiske.

Püstread: 1. Pärast, 2. Keiser, 3. Erik, 4. Rulluisk, 5. Koostis, 7. Ujuk, 8. Saabas, 9. Rulaad, 12. Siir, 15. Kivikas, 16. Kantsel, 17. Vello, 20. Isik, 21. Sadam, 23. Aade, 26. Skorpion, 28. Osastav, 29. Koorem, 30. Lavale, 31. Emak, 33. Varvas, 34. Pealne, 37. Mitu, 38. Prii.

MAARJAMAA kirjastusel ilmunud raamatud müügil Vaba Eestlase tellituses

Jüri Ulvotsa „Eestlaste lepingud võõrastega XIII sajandil"	$4.—
Uku Maasing „Udu Toonela jõelt"	$.—
Uku Maasing „Piiridele Pyydes"	6.—
„poety estoni" — eesti luule antoloogia itaalia keeles	6.—
Kalju Lepik — Death has a Child's Eyes	6.—
Salasoo ja Salo — Välis-Eesti perioodika	6.—
Anführung zu der Etnischen Sprach (Eatmene katse eesti keele grammatika ja sõnaraamatu koostamiseks	
H. Stahli sulest aastal 1637)	6.—
Reedik Willem Wilmanni „Valmid"	6.—
Blaise Pascal — Mõtted	4.—
Antonio Possevino — Kiri Mantova hertsoginnale	6.—
Arno Vihalemm — Kunstnik eesti kirjanduses	4.—
Aarand Roos — Juutide kuningas Tallinnas	6.—
Ilona Laaman — Üks üsna kerge haigus (lauletused)	6.—
Kaugver — 40 külinalt	6.—
R. Tagore — Puuviljapõim	6.—
A. Roos — Jumalaga, Kars ja Erzurum	6.—

PLUSS SAATEKULU 50 c IGALT RAAMATULT

Eesti sõduri kangelaslik võitlus 40 aastat tagasi

lugejate soovil eriväljaandena:

1944. AASTA

Kodumaal kirjutatud vastupanuraamat saadaval

„VABA EESTLASE" tellitsen ja EAK kinkekirjo

HIND $3.00 pluss saatekulu $0.70

ILMUS

AARAND ROOSI

ESTONIA a nation unconquered

Ajalooline ülevaade, iseseisev Eesti, II maailmasõda, N. Liidu okupatsioon, eestlased paguluses, diplomaatiline staatus.

Suurepäraselt kokkuvõtlik teos eestlastest ja nende püüdlustest täiendatud rohkete fotodega, mis sobiv võõrastele tutvustamiseks. 96 lk.

Hind $5.00 pluss saatekulu 70 centi

Saadaval „VABA EESTLASE" tellitsen

„SAARE RAHVAS VABAS MAAILMAS" 1944—1984

Toimetanud: Tanni Kents, Lembit Kolk, Osvald Timmas

Palju fotosid, 259 lk. köites

Hind $14.— pluss saatekulu $1.50

Müügil „VABA EESTLASE" tellitsen

Faktide ja legendide TALLINN

7.

Tallinna linna vapp, mis kolme lõvistatud leopardiga sai ka Eesti Vabariigi vapi algkujuks, on taani päritoluga. Taani ja Inglise kuningakodade suguluse tõttu on samad kolm lõvi ka Inglise kuninglikus vapis. Tallinna vappi ümbritseva pärja ülal keskel on neitsi kuju, kellel on kroon peas. Neitsi Tallinna vapis tähendab, et linn on säilitanud oma neitsilikkuse. Müüride ja tornidega ümbritsetud Tallinna ei ole ükski piirav vaenuvägi vallutada suutnud. Kui Eestimaa on langenud uue võimu alla, siis on Tallinna raad igal korral teinud otsuse uue võimu tunnustamiseks. Põhja sõja ajal, kui Tallinn otsustas Vene võimule alistuda, nõudis tsaar Peeter I Tallinna kodanikelt truudusevannet.

ISESEISEV TALLINN

Keskaegse tava kohaselt olid linnad iseseisvad haldus-ühikud, kellel ei olnud otsest sidet ümbritseva tagamaaga. Kuigi Tallinn oli Eestimaa valitsemise keskus, oli linna kõrgemaks võimuks raad. Nii tekkis omapärane kaksik-jaotus — valitsusvõimu keskus ja aadli pesa Toompeal, kaubanduse ja tööstuse keskus Tallinnas (all-linn). Tallinna iseseisvust garanteeris omakorda kuuluvus Hansa linnade kaubanduslikku liitu — Hansa loodi 1280 ja Tallinn sai kohe selle liikmeks. Võimu kaksik-jaotus Toompea ja Tallinna vahel põhjustas konflikte ja Tallinna raehärrad olid küllalt julged, et linna piires linna seaduste vastu eksinud aadlikke karistada isegi surmanuhtlusega.

Selle tõttu oli ka Toompea Tallinnast müüriga eraldatud ja kaitstud Pika- ning Lühikese jala värava-tornidega, kus oli valve ja mis suleti ööseks. Aadel kartis õigustatult Tallinnat. Tallinn omakorda kartis aadlit ja ümbritsevat maad, eriti aga väljast saabuvaid vaenuvägesid.

TA TORNID PAISTVAD KAUGELE...

See on laul Kalevite kantsist. Tolleaegne sõjatehnika nõudis, et linn pidi olema piiratud ringmüüri ja kaitsetornidega. Taanlaste linnus, mille nad Kalevanlinna asemel Toompeale ehitasid, oli samuti palkidest — nad kasutasid koguni eesti linnuse puid ehitamiseks. Juba kümmekond aastat pärast „asutamist" hakkas ordumeister Volquin Toompeale ehitama kivilinnust. See oli väike nelinurkne müür, mis asus praeguse Toompea lossi kohal. Selle n.n. „Väikese linnuse" kõrvale hakati ehitama „Suurt linnust" — müüri, mis ümbritses tervet Toompead ja jäi Rävala, Harju, Viru ning Järva isandate — vasellide eluasemeks, kuna nad ei julenud elada „oma rahva" seas. Toompea kindlustused ei pakkunud aga mingisugust kaitset järjest kasvavale Tallinna linnale.

Esimesed kaitsemüürid Tallinnas püstitasid kaupmehed oma aitade ja laoplatside ümber. Ojamaa ja vene kaupmeestest oli juttu varem; saksa kaupmeeste asula tekkis praeguse Niguliste kiriku paigale. Kaupmeestele järgnesid kloostrid. 1246 rajati tolleaegse linna idakülje, randa viiva Vene tänava äärde dominikaanlaste mungaordu Katariina klooster, mis asus oma ehitusi piirama kaitsemüüriga. 1249 rajati linna loodeküljele nais-tsistertslaste Mihkli klooster ja 1254 dominikaanlaste kõrvale mees-tsistertslaste Kärkna kloostri filiaal. Hiljem, 1280 lisandusid neile veel Dünamünde (Padise) ja Roma (Gutvalla) filiaal-kloostrid.

Nii tekkis Tallinna all-linna ümber eraldi seisvate ringmüüridega kaitstud rajatiste pärg. Taani kuninganna Margareta korraldus Tallinna raele 1265 oli tõsine noomitus, et linn ei suuda neid separaatseid kaitse-ehitusi suunata ühiseks kogu linna kaitsvaks müüriks. Margareta määras kakluste rahatrahvist teatud summa linnamüüride ehitamiseks, vabastas kõrtsmikud, kohtud ja rahapaja maksudest riigile, mis nüüd läksid müüri heaks ning lõpuks ähvardas kõiki linnast välja ajada, kes müüri ehitamise kulusid ei kanna. Nii valmis esimene Tallinna linnamüür, mida praegused ehitusajaloolased nimetavad Margareta müüriks. See oli umbes 3 meetrit kõrge, kuni 1 meeter paks, nõrka lubjaseguga ja puuduliku alusmüüriga, nii et tuli mitmelt poolt paksemaks ehitada ja kontraforssidega (kivist müüritugedega) kindlustada.

Ei ole teada, kui pikk ja tugev oli Tallinna linnamüür Jüriöö ülestõusu ajal ja kumb tegelikult päästis Tallinna „naha", kas tugev müür või piiravatele eestlastele seljatagant peale vajuv ordu vägi. Igatahes pani see sündmus Tallinna raele küllalt „tuld saba alla" ja aastaks 1355 oli Tallinn piiratud poolteise kilomeetri pikkuse tugeva müüriga.

SISSEMÜÜRITUD INIMESED

Keskaegne ristiusk oli tugevate nõiduse- ja ebausu mõjutustega. Valitses arvamine, et ehitused ja müürid muutuvad kindlaks ja valutamatuks, kui neisse sisse müüritakse inimesi. Muidugi ei nabitud sissemüürimise ohvrit niisama heast-peast kinni, aga surmanuhtluse karistust kasutati nii, et see täitis kahte otstarvet.

Iseseisvuseaastatel avastati Kuressaare lossis massiivne müüritükk, mis kahtlaselt kõmises ja selle tõttu avati. Müüri seest leiti väikeses ruumis laua ääres istuv mees. Kõik selles ruumis oli aga sedavõrd kõdunenud, et varises kohe avamisel tolmuks. Sissemüüritud mehest ei saadud isegi fotot teha ja sündmuse tõendiks on pealtnägija jutustuse alusel tehtud joonistus. Haapsalu piiskopilossi kohta käib n.n. „valge daami" legend: üks doomhärrasid olevat omale kooripoisiks riietatud armukese lossi toonud. Kui tüdruku rasedaks jäämise tõttu lugu avalikuks tuli, siis müüriti tüdruk, kui suurem patune, elavalt müüri sisse. Loo tõepärasuse kinnituseks ei ole tublisti lagunenud lossi müüridest midagi leitud, küll aga avastasid õpetajate kursusest osavõtjad vabariigi algaastatel lossikiriku baptisteeriumi aknale ilmuva valge daami. Tegelikult on see värvilistest klaasidest läbi langeva kuuvalguse (augusti täiskuu ajal!) laik ristimisruumi lubjatud seinal.

Nõukogude kultuurikaitsjad on kunstipärase raidkivist ristimisanuma kirikust ära tassinud linnamuuseumi, valge daam on aga rakendatud sotsialismi teenistusse. Igal sügisel augusti täiskuu ajal toimuvad valge daami pidustused peavad aitama nõukogude kodanikel unustada halli argipäeva muresid.

Tallinna linnamüür ja kaitsetornid on huvitavad selle poolest, et nende kohta puuduvad teated inimeste sissemüürimisest. Või kui neid oli, siis pole need säilinud tänapäevani. Selle tõttu on ka Tallinna vanade müüride vahel väga vähe kummitusi. Ühe neist on kirja pannud baltisakslane J. von Kosküll vana armsa aja mälestusena. Tema raamat „Kummitusmajad Baltikumis" on ilmunud Hannover-Döhrenis 1962.

„1935. aasta oktoobris kolisin ma Lühikesse jalga nr. 9, kus ma perekond B-lt üürisin möbleeritud toa. Ma kuulsin, et selles majas ja isegi selles korteris olevat nähtud ühe daami ja ühe mungakuues mehe viirastust, kui ma ei pööranud kuuldusele mingit tähelepanu.

Kord istusin ma oma toas. Kell oli umbes 2 pärast lõunat ja hele päike paistis sisse. Akki märkasin ma tugevat valgust läbi klaasukse, mis ühendas minu tuba pisikese pimeda sahvri- või kongitaolise ruumiga. Varsti nägin ühe mehe kuju, mis sellest heledast valgusest eraldus. Ta kandis halli mungakuube, vööks nöör, millel oli sõlm küljel. Munk seisis väljasirutatud kätega nagu kuju krutsifiksil. Ta pea oli langetatud sügavalt rinnale, nii et ma näojooni ei näinud, nägin ainult ta tumedaid ettepoole kammitud juukseid. Munga kuju oli tublisti üle loomuliku inimese suuruse. Ma läksin klaasukse juurde ja tegin selle lahti. Kummitus jäi liikumatult samasse asendisse. Nii möödus ligi pool tundi, mille järgi kogu pilt hajus."

Jutt käis Lühikese jala väravatorni hoone kohta. Esimesed andmed seal olnud puit-ehitusest pärinevad aastast 1353. Kivist väravatorn ehitati arvatavasti 1454—1455 — samal ajal kui ehitati Pika jala kallaktee lõunamüür. Hoone ehitati ümber 1608 ja 1768 muudeti elamuks. Põles seest tühjaks 1781 ja ehitati uuesti ümber.

Miks, kes ja mispärast hoones kummitab, selle kohta ei ole andmeid. Aga lugu ise on hea allikmaterjal mõnele autorile, kes tahab midagi huvitavat kokku-kirjutada vana ajaloolise Tallinna kohta.

Järgneb

ADVOKAADID

ADO PARK, Q.C.
HETHERINGTON, FALLIS
&
PARK
Advokaadid-notarid
365 Bay St., Suite 401. 363-4451
Õhtuti 447-2017 või 929-3425

Tõnu Toome, B.A.Sc., LL.B.
TOOME & PEASE
Advokaadid-notarid
Yorkdale Place, 1 Yorkdale Road, Suite 207
Toronto, Ont. M6A 3A1
Telefon 785-5550
kodus 762-2367

ENN ALLAN KUUSKNE
B.M., LL.B.
ADVOKAAT — NOTAR
1 First Canadian Place, Ste. 3450
Tel. kontoris 363-0073
kodus 360-8776
IGAL ALAL

KÕIKIDEKS KINDLUSTUSTEKS
H. LATER & CO. Ltd.
INSURANCE BROKERS
1482 Bathurst St., 4 kord
(Bathurst—St. Clair)
Telefon kontoris 653-7815 ja 653-7816

ELEKTRIK
Sisseseaded, uuendused ja parandused elumajades või ettevõtetes.
Halling 762-9190
Litsents nr. E 1044

VAIPADE & MÖÖBLI PUHASTUS
SEINAST-SEINA JA LAHTISED
ERIK LOKBIK — 447-9834

Eesti Vabariigi päevilt pärineva kontinuiteediga

Eesti PEN-klubi esimees Arved Viirlaid räägib juhatuse ümberorganiseerimisest ja tulevikukavatsustest

„Vaba Eestlases" nr. 64 (27. augustil) ilmus Ilmar Külveti reisikirja see osa, milles ta kirjeldas San Marinos peetud PEN-klubide kongressi ja andis selles ka mõningaid andmeid eesti kirjanike osast selles ülemaailmses kuulsas organisatsioonis. Saamaks sellele täiendusi otse esimehelt eneselt, esitas VE kolm küsimust Eesti PEN-klubi esimehele Arved Viirlaidile.

Eesti PEN-klubi juhatus toodi 1971. aastal Euroopast P.-Ameerika mandrile. Kuna oled sellest ajast peale olnud juhatuse liige, vast kõneleksid hiljuti moodustatud uue juhatuse kujundamisest. Mis seda põhjustas ja kuidas see toimus?

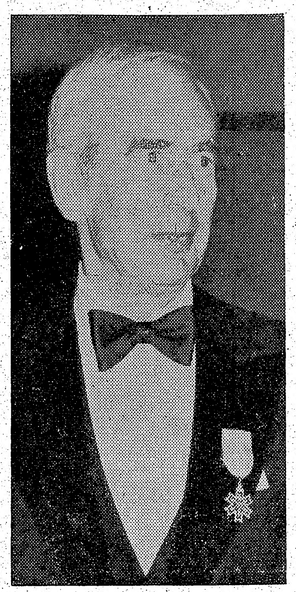

Arved Viirlaid

Sisejuhatuseks peaksin märkima, et eelmise Eesti PEN-klubi juhatuse moodustamine ja ületoomine Euroopast P.-Ameerikasse toimus praktilistel kaalutlustel. Idee selleks tuli kolleegidelt Rootsis. PEN-keskuste internatsionaalseks korrespondents- ja keskustelukeelteks on inglise ja prantsuse keeled. Tookord leiti, et meie kirjanikel ingliskeelsetelt maadelt on esinemine rahvusvahelisel areenil nende inglise keele praktika tõttu lihtsam. Ka oli tollane juhatus eesotsas prof. Juhan Aaviku ja Artur Adsoniga oma ülesandeid võõrsil täitnud üle 27 aasta ja soovis vahetust. Vahetust põhjustasid Aaviku-Adsoni ea kõrval ka eriti intensiivistunud N. Liidu rünnakud oma satelliitriikide vahendusel Eesti PEN-klubi vastu. (Nagu teada, ei ole N. Liitu rahvusvahelisse kirjanike organisatsiooni vastu võetud sõnavabaduse puudumise pärast sovietimaadel). Juhatuse siirdamise idee läbiviijaks liikmeskonna heakskiitmisel oli tolleaegse juhatuse sekretär Artur Adson. Uude P.-Ameerikas asuvasse Eesti PEN-klubi juhatusse kuulusid: Ants Oras (esimees), Aleksis Rannit (abiesimees), Asta Willmann-Linnolt (sekretär-laekur), Paul Saagpakk, Edgar V. Saks ja Arved Viirlaid.

Selle juhatuse tegevus — seda peamiselt rahvusvahelistel kokkutulekutel — oli tähelepandavalt edukas eriti just Asta Willmanni ja Aleksis Ranniti efektiivsete ja julgete esinemistega Eesti PEN-klubi huvide kaitsmisel. Nii sai ajavahemikul 1971—1983 meie kirjanike looming kui ka Eesti traagiline olukord okupatsiooni pitsituses palju tuntumaks maailma kirjanike keskel. Klubi juhatuse viljaka töö katkestas aga otse halvavalt juhatusliikmete ootamatu manalasse varisemine.

Kaotused algasid esimehe prof. Ants Orase surmaga, millele järgnes Edgar V. Saksa lahkumine. Vaevalt sai Asta Willmann üle võtta oma senistele suurtele kohustustele lisaks ka klubi esimehe ülesanded, kui ta ise haigestus. Tema lahkumisega oli klubi juhatusse alles jäänud ainult kolm liiget. Klubi eduka funktsioneerimise huvides pöördus abiesimees Aleksis Rannit Ilmar Külveti poole teda sekretäri kohale paludes. Prof. Ranniti õigeaegne reageerimine koos rahvusvahelise PEN keskorganisatsiooni kinnitusega kujutas klubi eksistentsis olulist sammu, sest varsti pärast seda vapustas meid Aleksis Ranniti enese ootamatu surm.

Eesti PEN-klubi kontinuiteedi huvides tuli juhatuse koosseis viia uuesti vähemalt viiele liikmele. Pöördusin teiste juhatusliikmete palvel vastavate ettepanekutega Karin Saarsen-Karlstedt'i, dr. Martin Puhveli ja Helga Nõu poole. Samas leidsime, et juhatuse täiendamine senistel alustel saaks olla siiski ainult ajutine, nõudes liikmeskonna kinnitust või uusi valimisi, kui enamus seda soovib.

Karin Saarseni poole pöördusime esimeseks, kuna tema ise oli vahepeal soovi avaldanud juhatuses töötamiseks sekretärina, teadmata et sekretäri koht oli siis juba Ilmar Külveti polt täidetud. Tundes Karin Saarseni keelelisi võimeid ja rahvusvahelisi kontakte nii Euroopas kui Kaug-Idas, oli tema soov juhatusse tulekuks meile eriti rõõmustav. Ja pettumus tema hilisemast meelemuutusest ning keeldumisest kaasatöötamiseks muidugi ka arusaadavalt suur.

Dr. Martin Puhvelit olin isiklikult juba pärast prof. Ants Orase surma esitanud klubi esimehe kandidaadiks. Seekord keeldus ta, andis aga nõusoleku juhatusse kuulumiseks abiesimehena, kui täidan esimehe ülesandeid. Helga Nõu reaktsioon oli positiivne ja asjalik.

Nii on Eesti PEN-klubil olemas ajutine juhatus, mis sekretäri poolt teatatud liikmeskonnale seisukohavõtuks — kinnitamiseks või uuteks ettepanekuteks.

Meie klubi arhiivis puudub spetsiifiline organisatsiooni administratiivset osa käsitlev põhikiri. Ülemaailmne PEN keskjuhatus Londonis jätab selleks igale osakonnale vabad käed kasutada oma tavasid, kusjuures ühine on kõikidele rahvuslikele keskustele rahvusvaheline põhikiri — Charter of International P.E.N.

Kui Eesti PEN-klubi „Euroopa-juhatus" tegutses valimisteta, end kokkuleppe teel täiendades, ligi kolmkümmend aastat, siis ei tarvitse see olla muutumatuks eeskujuks. Vaatamata aeglasele kirjavahetusele juhatusliikmete vahel, oleks minu arvates ideaalne, kui vähemalt kaks liiget kuuluksid juhatusse Rootsist. Seegi jääb liikmeskonna otsustada. Hetkel on Eesti PEN-klubi vähemalt vormiliselt teguvõimeline ja Eesti Vabariigi päevilt pärinev kontinuiteet säästetud. (1940—44 oli klubi põranda all).

Võib-olla on PEN-klubi mõiste üldsusele ebaselge? Kas sa ütleksid midagi selle organisatsiooni põhimõtete ja taotluste kohta?

Internatsionaalne PEN (Poets, Essayists, Novelists) on suurim luuletajate ja proosakirjanike kutsealaline sõprusühing, kes püüab olla valvel sõna-, trüki- ja inimvabaduse kaitseks terves maailmas. Organisatsioon on apoliitiline, nõudes kirjaniku ja tema tööde puutumatust nii rahu kui sõja ajal. Samas oodatakse aga PEN liikmetelt, et nad kasutaksid oma mõju rahvusvahelises ulatuses vastastikuse mõistmise levitamiseks ja seisaksid rassi-, klassivaenu ning rahvusliku vihkamise vastu. PEN kannab seega humanismi ideaale ja usub, et valitsuste, parteide, organisatsioonide ja riigi juhtivate isikute vaba kritiseerimine on demokraatia ning harmoonilise riigikorra aluseks. Kokkuvõttes võiks öelda, et Internatsionaalne PEN on mõttevabaduse sillaks ühiskondade, riikide ja rasside vahel.

Okupatsiooniaastatel viibis Eesti PEN-klubi varjusurmas, sest organisatsiooni põhimõtted olid vastuvõtmatud nii Nõukogude Liidu kui Natsionalistliku Saksa riigikorrale. Paguluses on meie klubi olnud pidevalt pinnuks silmas N. Liidule, Satelliitriikides tegutsevate PEN-keskuste või vaba maailma naiivsete vasakpoolsete kirjanike kaudu on toimunud meile mitmesuguseid otserünnakuid ning madallööke, mis alati edukalt tõrjutud. Selles „kaitsesõjas" näitasid erilist aktiivsust kadunud Aleksis Rannit ja Asta Willmann-Linnolt. Selgitustöö tõttu rahvusvahelise PEN-i juhtivates ringkondades oleme kunagiselt kaitsepositsioonilt asunud rünnakpositsioonile. (Rünnakule on asunud PEN õieti ka ülemaailmses ulatuses vangistatud kirjanike vabastamisaktsioonidega). Meie osas tuleb saavutatut hoida ning kindlustada ja kontakte arendada. Vajame sõpru eriti praegu ja neid peame hoiatama oma vaenlaste eest, kes on ju nendegi vaenlased.

Näinud ise Asta Willmanni ja Aleksis Ranniti tegevust PEN kongressidel, võin neile mõelda ainult tänulikkuses ja lugupidamises. Ja sama tunnen ka Eesti Kultuurkapitali vastu USA-s, kelle toetusest olenesid mitmedki Eesti PEN-klubile ja Eestile olulised osalemised rahvusvahelisel areenil. (Ise olen eesti kirjanikke esindanud Kaug-Idas neljal kokkutulekul).

Kas sul oleks veel midagi lisada Eesti PEN-klubi tulevikuplaanide osas? Rahvusvahelistest kokkutulekutest, mis silmapiiril?

Märkima peaks järgmise aasta algul New Yorgis toimuvat ülemaailmset PEN kongresi. Tahaksin väga loota, et eesti kirjanikud P.-Ameerika mandril võtavad sellest arvukalt osa. Paljudel meist on meeles kakskümmend aastat tagasi New Yorgis toimunud juubelikongress, kus Eesti PEN-klubi osales enam kui kahekümne-liikmelise delegatsiooniga. See oligi õieti meie tugevaks „sissemurdeks" rahvusvahelisse kirjanike liikumisse, nii silmapaistev, et sellele järgnes näiteks Kanada PEN-keskuse kutse meie kirjanikele nendega ühinemiseks. Saabus küllakutseid Kaug-Idast jne.

Laiemate kontaktide süvendamisel on väga vajalikud ka tõlked meie kirjandusest. Kuna väikerahvaste keeled on maailmale mõistmatud, siis kujutab nende kirjanduski võõrastele seitsme luku taha peidetud müsteeriumit. Selle tõttu minnakse sellest enamasti õlgu kehitades mööda. Nii meie kirjandusest kui ka meie probleemidest, meie rahva tragöödiastki, kuna see jääb mõistmatuks ja tundmatuks.

Eesti keele- ja kõnegrupp Olev Trässi juhendusel tänavuses Metsaülikoolis.

Ly Parma reisikiri

Sinine Doonau ja vana Euroopa

3.

ROOSIDE ORUS

Kõige enam meelde jääb Bulgaaria sisemaalt nn. rooside org, millest läbi sõites on tugev roosilõhn otse uimastav. See on 200 aasta eest avastatud erilise mulla ja mägedevahelise kliimatingimustega paik eriti aromaatsete rooside kasvatamiseks, mille ulatus on vaid 169 km pikk ja 8 km lai.

Kasvatatavad roosid on isesorti, laiad ja madalad metsroositaolised põõsad, mille õite kroonlehti korjatakse enne päikesetõusu, sest siis on lõhn kõige tugevam. Need saadetakse suurtes kottides peamiselt Prantsusmaale parfüümitehaseisse, kusjuures 1 tonn õielipli annab välja vaid 1—4 kg roosiõli.

Legend rooside oru tekkimise kohta kõlab nii: „Türgi sultan vangistas vaese ja noore puusepa, kellesse ta tütar armunud oli. Tütre palvel anti vangile luba üheks sooviks, mille sultan täita lubas. Vastu ootusi ei palunud noormees mitte sultanitütre kätt ega abielu, vaid ta soovis oma armastatult mälestuseks vaid ühte roosi ja vabadust oma koju tagasiminekuks. Ta sai vabaduse ja roosi, mille ta siis oma kodukohta istutas ja sellest kohast saigi rooside org."

Roosideorust edasi sõidame mäkke, mille kõrgus ligi 2000 m üle merepinna, seal asub Shipka mälestusmärk ja ausammas, kus parajasti on rohkesti venelaste ekskursioone. Meelde jääb veel huvitav „Huumori palee" Kabrova linnakeses, kus ülemaailmseid huumorikonverentse korraldatakse ja teisal Etara vabaõhumuuseum. Kabrova linnaelanike kokkuhoidlikkuse kohta käib humoorikas jutt nii: „Ööseks pannakse siin linnas kõik kellad seisma, et kokku hoida kellade masinavärgi kulumist."

Teeääres laiuvad suured maisi- ja päevalillepõllud, töötatakse seal peamiselt kõpla, reha ja vikatiga, masinatööd näeb vähe.

Võrdluseks selgub ka, et Bulgaarias eraettevõtted puuduvad täiesti, Jugoslaavias on lubatud pidada eraettevõttena äri, restorani, väiketööstust või muud, kui palgaliste arv ei ole üle kümne ja Ungaris on selleks mõõduarvuks kuus inimest.

Öö veedame Veliko Turnovos, endisaegses Bulgaaria pealinnas. Seejärele jõuamegi Doonau äärsesse Russe linna (end. Rooma Impeeriumi linn 2. sajandist), mis praegu oma 100 000 elanikuga on suuruselt Bulgaaria neljas linn ja jällegi rohkete vaatamisväärsustega.

NOORUSE ROMANTILISEL DOONAUL

Siit peale algab meie laevareis Doonaud pidi ja jätame jumalaga oma seniste tuurijuhtidega. Meie kaks Jaani saavad laevalt saabujate näol peale uue ja suurema turistidegrupi, et sõita nendega sama nädalalist tuuri tagasi Dubrovnikusse. Kahtlematult pole see sõit turistidele täis mini-bussis nii mugav, kui see oli ainult meile kahele.

Tavakohase ekskursiooni järele Russes veedame oma aja uues 20-korruselises Doonau äärses hotellis nimega Riga, mille nime kohta tuurijuht ka õige selgituse annab.

Õhtuks ja ööks oleme juba oma ilusas laevakabiinis, mis jääb meie koduks järgmise nädala jooksul.

Laevasõit Doonaud pidi on iselaadne elamus. Olen ju läbi viimas oma „hurmavat unistust" ja tean endiste „cruiside-kogemusist" meredel, et sellest tuleb üks muretu, rõõmurohke ja lõbus aeg, ainsaks mureks ehk vaid see, et rikkaliku toidulaua ja igapäevaste liiga paljude söömaaegade tõttu kaalus juurde ei võtaks.

Meie laev M/S Rousse kuulub Bulgaariale ja on ehitatud 1983. a. Hollandis. Oma esimese sõidu tegi ta 1984. a. Ta on ülimoodne ja vastav Doonau jõe sõidutingimusile sildade, liiüside ja muus osas, neljatekiline, 105 kabiiniga, voodikohti on 236. Meie sõidul on reisijaid pisut üle saja ja laeva meeskond pluss personal on 84 inimest. Kõik kabiinid on väliaknaga, individuaalse õhujahutusega, neis on raadio ja telefon ning muidugi pesuruum tushi või vanniga. Laeval on ka ujumisbassein, saun, pood, juuksur, arst, restoraniruumid ja muud.

Teadustamine valjuhääldajaist toimub kolmes keeles: inglise, saksa ja prantsuse ja meie kaks lõbustusdirektorit valdavad neid keeli perfektselt aga nende kõrval ka bulgaaria keelt. Ühel neist on rootslannast naine, temaga katsun paiguti oma roostetama läinud rootsi keelt harjutada ja ühel päeval tervitas ta meid soome keeleski. Jääb vaid loota, et ta need mõned eesti keeleski õpetatud sõnad meelde jätab.

Üldiselt sõidab laev imevaikselt nii, et ei saa öösel, näiteks, arugi, et oled sõidul. Sõit jõgepidi on vaheldusrikas, kuna kaldad on näha kahelpool ja midagi uut vaadata on alati, olgu need siis rannametsad, asulad, kõrged kaldad, loomakarjad, ajaloolised lossid või varemed ja muud. Lisaks sellele on Doonau veeteena elav transpordiliin, õige rohkesti sõidab seal mitmete maade laevu ja puksiire vedamas parvlaevu. Kuigi Doonau pikkus Schwarzwaldi metsadest kuni Musta mereni on 2888 km on ta tähtsus transporditeena umbes 2200 km ja seegi on väga pikk maa.

(Järgneb)

Kel on raamatuid ära anda?

Meie inimeste haruldaselt hea vastuvõtu tõttu romaani RISTIDETA HAUAD ingliskeelsele tõlkele leidub seda raamatut paljude eesti kodude raamaturiiulitel. Kuna uue väljaande limumine võtab tehnilistel põhjustel aega, siis oleksin ülimalt tänulik iga mulle tagasi müüdava raamatu eest. Vajaksin seda vähemalt 50 eksemplari. Hind kokkuleppel. Soovi korral asendaksin „pruugitud" raamatud eksemplaridega uuest trükist, niipea kui see teostub.

Samuti vajaksin piiramatul arvul eestikeelseid romaane RISTIDETA HAUAD I ja II ning VAIM JA AHELAD.

Arved Viirlaid

VABA EESTLANE
TOIMETUS JA TALITUS
avatud esmaspäevast reedeni kella 9—3-ni
Telefonid: toimetus 444-4823
talitus 444-4832
KUULUTAMINE VABA EESTLASES
on tasuv ajalehe laialdase leviku tõttu.
Kuulutuste hinnad
üks toll ühel veerul $5.—
esiküljel $5.50
Kuulutusi võetakse vastu:
nädala esimesse ajalehte kuni esmasp. homm. kella 11-ni ja nädala teise ajalehte kuni kolmap. homm. kella 11-ni.
tel. 444-4832
Väljaspool tööaega:
Leida Marley 223-0080
Postiaadress:
9 Parravano Ct.
Willowdale, Ont. M2R 3S8

JAAN ALMER
KATUSETÖÖD
Tel. 293-2128
773-2014
Teeme uusi ja parandame vanu nii linnas kui ka suvilates.

BON AIR APPLIANCE SERVICE
PARANDAME
külmutuskappe ja pliite — igat liiki
☆ 31 aastat tööpraktikat ☆
Tel. 533-9334

AVP ALARMISÜSTEEMID
varguse ja tule vastu
Tel. 496-2334
kodus 499-8193
Allan Prümmel

ARSTID

DR. S. BROGOWSKI
OPTOMETRIST (OPTIK)
Tel. 531-4251
412 RONCESVALLES AVE.
AT HOWARD PARK

„VABA EESTLANE" on vabade eestlaste häälekandja

VABA EESTLANE

Ilmub 2 korda nädalas — teisipäeval ja neljapäeval

Neljapäeval, 12. septembril 1985 — Thursday, September 12, 1985

Moenäitus läheneb

Pole kaugel aeg kui Toronto Eesti Invaliide Toetava Naisringi moenäitusel rivistuvad meie sõbralikud ja kaunid modellid lavale, jagades teiega sügis-talve moode, et kaasa aidata meie jätkuvale ülesandele — toetada sõjainvaliide Saksamaal.

Järgmisel suvel toimub Saksamaal Heidelbergi linnas laulupidu ja sõduriõhtu. Et Saksamaal elab ligikaudu 200 sõjainvaliidi, siis on meie soov omalt poolt abistada nii nii palju kui võimalik.

Nagu meile Saksamaalt teatati on üksiksõduri kohale toomine koos kohapealsete kuludega 365 DM ($170.00).

Toetuse suurus oleneb kõik meie lahketest annetajatest ja meie ürituste toetajatest. Esimene üritus-moenäitus toimub okt. 27. 85. Eesti Majas nagu alati. Loodame rohket osavõttu. Kui on veel huvilisi kes soovivad ühineda meie modellidega, palun ühendust võtta (233-8880).

Toronto Eesti Invaliide Toetav Naisring pidas kevadel peakoosoleku, mis oli sõbralik ja üksmeelne. Koosoleku juhatajaks valiti Helju Salumets, protokollijaks Eevi Moks. Juhatusse valiti ja ametid jagati järgmiselt: Helju Salumets — esinaine, Vera Lindemann — abiesinaine. Helgi Sooaru — sekretär, Eevi Moks — laekur, Õie Türk — käsitööde juhataja, Ene Paulus varahoidja. Revisjonikomisjoni valiti: Ann Pajuäär, Emilie Vooglaid ja Ilse Härm. Endisele kauaaegsele esinaisele Vera Lindemannile avaldati tänu ja tunnustust tubli töö eest.

Läheme vastu sügishooajale uue hoo ja innuga. Näeme moenäitusel.

H. S.

Pildil: Toronto Eesti Invaliide Toetava Naisring'i juhatus. Vasakult: Õie Türk, Vera Lindemann, Helju Salumets, Eevi Moks. Teine rida: Helgi Sooaru (uus) ja Ene Paulus (uus).

Eestis leiti rariteet-teos

Prantsuse ajakirjanduses ilmus sensatsiooniline teade Eestis avastatud üliharuldase raamatu kohta.

Tegemist on Aristotelese ladinakeelse teosega „De animalibus", mis on trükitud Veneetsias 15. sajandi lõpus.

Haruldane teos, mis kuulub vanimate trükiste hulka maailmas leiti prantsuse lehe kohaselt nn. Suhhatshevi kogust. Professor Suhhatshev tegutses käesoleva sajandi alguses Tartu ülikooli juures.

EPL

16. september valimiste tähtpäev

Valimistest osavõtt elav — Esimeste nädalatega pooled hääletussedeleist käes

Eestlaste suhtumine valimistesse on väga hea. Juba esimesel nädalal saabus umbes 500 valimiste ümbrikku. Kuna ümbrikud saabuvad postkasti, kus need eraldi pakitakse ümbrikutesse, enne kui need edasi antakse Valimiste Peakomiteele, siis ei ole võimalik täpselt määritleda kui paljud on juba omad hääletusümbrikud postitanud. Kuid umbkaudse arvestuse kohaselt oli 5. septembriks saabunud umbes 1000 ümbrikku. See lubab oletada, et umbes 1300 isikut on juba hääletanud.

Eelnevate hääletustega võrreldes, oleks see umbes 50% hääletajatest. Kui esimeste nädalate saabumised on mõõduandvad, siis võib oletada, et tänavusest valimisest võtab osa rohkem eestlasi kui eelnevatel aastatel. Üheks põhjuseks võib olla, et hääletamine toimub ajal, kui suvised puhkused on juba möödas ning koos koolidega on alanud sügisene tegevushooaeg.

Viimane valimiste tähtpäev on esmaspäeval, 16. septembril. Valimiste Peakomitee paneb eesti ühiskonnale südamele, et nad kindlasti võtaksid hääletusest osa, kui nad veel ei ole oma hääletussedelit postitanud, siis teeksid seda kohe.

Hääletustulemuste kindlakstegemine toimub Eesti Maja Noorte Ruumis neljapäeval, 19. septembril, milline kuupäev valiti 19. juuni koosolekul. Sellest koosolekust on õigustatud osa võtma kandidaatide esindajad, et kontrollida hääletustulemuste kindlakstegemise korrektsust. Peale ümbrike avamist, võrreldakse hääletajate nimelised tunnistused valijate nimekirjaga, et ära hoida kahekordset valimist ühe isiku poolt või hääletamist isiku poolt, kes ei ole valijate nimekirjas. Peale nimelise tunnistuse kõrvaldamist, kogutakse hääletus-sedelid, mis hiljem avatakse ning kontrollitakse. Kehtivad hääletussedelid lähevad lugemisele.

Kuna hääletustulemuste kindlakstegemine nõuab suurt tööpanust, on iga organisatsioon, mis on esindatud Valimiste Peakomiteel, lubanud anda lisaks oma esindajale veel kaks isikut. Selle abiga, loodetakse hääletusedelite kontroll lõpetada sama päeva õhtul. Järgnevalt lähevad hääletussedelid lugemisele raali abil. Valimiste Peakomitee loodab valimiste tulemused kindlaks teha oktoobri alguseks.

Meie keskse välisvõitluse organisatsiooni valimistest osavõtt peaks olema iga vaba eestlase kohus. Kui seda veel ei ole tehtud, siis palun tehke seda kohe. Kui teil ei ole veel valimismaterjale käes, siis palun seda nõuda EKN kontorist Eesti Majas.

EKN Valimiste Peakomitee

Õiendus

T. TOOMESE ARTIKLITESARJA „KUIDAS VÕITA RAHAMÄNGUS" 6-nda ARTIKLI ALAPEALKIRI PEAKS OLEMA „KINDLUSTUSED" — VE NR. 65; 29. AUG. 1985.

Soome kaitseminister külastas Venemaad

Soome kaitseminister V. Pihlajamäki tutvus kolmepäevase külaskäigu ajal Kiievi linnaga. Minister oli vastuvõtul Ukraina Ülemnõukogu presiidiumi juures. Soome külaline asetas pärja Tundmata Sõduri hauale Igavese Kuulsuse pargis, külastas sõjamuuseumi ning käis sõjaväeringkonna ühe väeosa õppekeskuses.

Uued reeglid ministrite sugulaste palkamisel

OTTAWA — Keskvalitsuse ministritel pole enam õigust palgata sugulasi ega anda välja valitsuse töölepinguid firmadele, milles töötavad ministrite perekonnaliikmed, teatas peaminister Brian Mulroney. Kuna uued juhtnöörid pole tagasiulatuva iseloomuga, ei puuduta need finantsministrit Michael Wilson'it ega välisministrit Joe Clark'i, kes teatavasti palkasid sugulasi valitsusasutustesse. Küll aga puudutavad need kohtuministrit John Crosbie't, kellel pole enam õigust anda valitsuse töösid advokaatide firmadele, milles töötavad ta pojad.

Opositsiooni juhi John Turneri arvates anti juhtnöörid välja üks aasta liiga hilja, ilmselt vihjates möödunud aasta jooksul õitsenud onupoja-poliitikale Ottawas.

Arafat süüdistas USA'd lubaduste murdmises

TUNIS — Palestiinlaste juht Yasser Arafat süüdistas USA'd lubaduste murdmise pärast, olles lubanud kohtuda Jordaania—Palestiina delegatsiooniga, mis olevat ainus samm Kesk-Ida rahuliikumiseks. Arafat õigustas ka sõjalise jõu kasutamist Iisraeli poolt okupeeritud araabia territooriumil. USA kohtumine sellise delegatsiooniga märkinuks tähelepandavat muudatust USA poliitikas, kuna see on öelnud, et nad ei tee ühtki kontakti enne PLO-ga, kui viimane on nõustunud Iisraeli tunnustamisega.

Valge vaal Hiiu vetes

Kodumaa teadete kohaselt nägid hiljuti ühel hommikupoolikul Hiiumaa Haldi küla kalurid merel valget vaala. Selliste loomade külastused Läänemeres on üliharuldased.

Kalurid olid minemas nootasid vaatama, mis olid merre lastud Kiduspäe lahes, Kõpu all. Ootamatult märganud nad äkki mingit valget kogu veest tõusvat. Paadiga lähemale sõites nähti, et umbes 600 m kaldast ujus meres valge vaal. Ta ujus läbi otse paadi nina eest, meestest ca 50 m kauguselt.

Üleni valge mereloom omas musta pea, ja ujus päris vee pinnal suure kiirusega, jättes järele veejoa. Kalurid arvasid, et valge vaal kaalus vähemalt tonn.

EPL

Nõuandeid naistele

— Mida teha, kui mees ei tule õigeks ajaks koju?
— Lükake kellaosutid tagasi.

☆

— Missuguse pilguga võtta vastu oma meest, kes on restoranis tantsitanud võõraid naisi?
— Hoolitseva.

„VABA EESTLANE"
on valvel eestlaskonna
tähtsuse eest

Villu veste

Kas sa, Kustas, mäletad kui...

Alles see oli, kui noorevõitu mehena kuulasid haigutustega pooleks vanemate ättide juttu, mis enamasti sõelus möödunut ja tuias ringi ühel suurte mandrite ja laiade merede taga asuval maal. Jutt algas enamasti sõnadega: kas sa, Kustas, mäletad, kui . . .

Mõtlesid siis oma pooleldi väljaarenenud ajurakkudega, et mis nad, paganad, ometi minevikus jupsivad, kui iga päev uuel maal on tulvil ennenägematuid põnevusi ja toimetusi. Muigasid üleolevalt, haigutasid pihku ja tulid endale hiigla tähtis ette. .....

Vahepeal on aastad ennast halastamatu järjekindlusega su kukile riita ladunud ja su lõplikult väljaarenenud ajurakkudele on settinud esimene kiht lupja. Kohkudes märkad, et vaikseil hetkil kolavad mõtted seljataha jäänud päevades ja sõprade ringis istudes algab jutt enamasti sõnadega: kas sa, Kustas, mäletad kui . . .

Ma olen Kiviõli poiss. Teate ju küll seda kohta Virumaal, mida peeti kõige tahmasemaks asulaks Eestis. Kurjad ja kadedad keeled peaksid isegi juttu määrdunud Kiviõli varblasest, kes olla eksikombel sattunud veebruari algul Tartusse ja seal tekitanud oma musta sulekuuega keskmise paanika. Vanamutid löönud ahastuses käsi kokku, et nüüd on küll maailma lõpp käes — kuldnokk juba keset talve soojalt maalt tagasi — ei see head tähenda! Õpetatud akadeemikudki olla raputanud segaduses päid ja tähetornist olla mitu ööd hoolikalt uuritud ilmaruumi, sest midagi oli ilmselt viltu planeetide liikumise korrapärasuses.

Olgu nüüd selle varblase jutuga kuidas on, aga too koht oli väärt elamiseks. Kuigi elanikkonna enamus oli eestlaste käes, elas Kiviõlis arvukalt saksa ja vene päritoluga muulasi ja see tegi meiesugustele, Isamaaliidu poolt rahvuslust täispekstud poisikestele, elu põnevaks — kähmlemisest polnud kunagi puudust.

Kui ajaloo tunnis käsitleti näiteks Jüriöö ülestõusu, siis tormas pärast tundide lõppu koolimajast välja mitukümmend Tasujat ja iga ettejuhtuv saksa poiss sai oma nahal tunda eesti rahva kättemaksu viha. Kui teinekord oli juttu Põhjasõjast ja tühjakspõletatud Maarjamaast, siis löödi vene poistega maha tõsised lahingud, relvaks ragulka ja laskemoonaks isa tööriistade kastist näpatud teravaäärelised tinatükid. Kuidas keegi neis lahinguis kabelimatsu ei saanud on mulle jäänud tänaseni mõistatuseks.

Aga ega me siis ainult kaklemisega tegelenud — meie päralt olid igasugused meelelahutuslikud võimalused. Suvel harrastasime ujumist lähedases Maidla jões, vana mõisa häärberi juures, kus vanasti olevat elanud kuri parun ja kus nüüd jagati eesti rahva tütardele ja poegadele haridust. Kui suure mangumise peale said isalt jalgratta, siis sirutasime pisut kaugemal olevasse Purtse randa, kus mõne senti eest sai sooje, suitsetamise ahjust tulnud räimi — neile mõeldes kisub suu praegugi vesiseks.

Talvel oli lõbu laialt. Eesti rahvas teab küll, et Kiviõlis oli kõrge tuhamägi, ent vähesed, teavad, millist lõbu see mägi pakkus talvekuudel — lausa talikuurort. Küll seal neid suuski murti, mäe langus oli küllaltki järsk — kondid jäid terveks ja lõbu oli laialt.

Kõige sügavamalt on mällu sööbinud rongid.

Elasin just Tallinn-Narva raudtee ääres ja mu kodust möödusid rongid olid nagu mu rahva saatuse peegel. Algul olid need rõõmsad rongid, täis lõbusaid ja reipaid inimesi, kes aiatulbal istuvale koolipoisile toredasti lehvitasid. Siis tulid sünged rongid idast, suurte veduritega, millel olid tahmunud habemikkude pildid. Varsti veeresid ida poole kurvad rongid trellitatud akendega ja mõnes üksikus käelehvituses polnud rõõm, vaid ahastus. .....

Neile rongidele järgnesid uljad, ittasõitvad rongid täis naervaid, välihallis mundris sõdureid ja mõni aeg hiljem tulid idast jälle sünged rongid, milles varem naerusuised sõdalased sõitsid läände külmunud jäsemete ja nägudega.

Süngeid ronge oli palju, kuni tuli see viimane, millel oli ka minul koht ja mis pole veel lõppjaama jõudnud.

RAAMATUPIDAJAD

JOHN E. SOOSAR
C. A.
Chartered Accountant
181 University Ave., Ste. 1802
Toronto, Ont. M5H 3M7
Tel. 864-0099

Parimaks autoostutehinguks helistage
BILL KUNNAS
298-7600
kodus 498-8337
Dodge & Chrysler
4963 Sheppard Ave. E. Scarboro

Hillside Bakery and Delicatessen
2851 LAWRENCE AVENUE E. Tel. 261-2230
(Hillside Plaza, Brimley nurgal)
Omanik Ake Saarinen
Värsked saadused iga päev —
Kõik delikatessid saate meilt
Ari avatud: teisip., kolmap. ja neljap. 9—6, reedel 9—7, laup. 9—4.
Esmasp. suletud.

ROONEEME pagaritooted nüüd saadaval
BUTTON'S EMPORIUM
592 Mt. Pleasant Rd. Tel. 484-1376

KATUSETÖÖD
uued ja parandamine.
Korstnate parandamine.
Soome ehitajad
Veli Salminen 492-1351
Metro licence 2422

TÄHELEPANU!
Parkway Baker'i tooteid on nüüd saadaval ka BROADVIEW DELICATESSEN'i äris, 141 Danforth Ave.
Parkway Bakery
127 Manville Rd. Unit 14
Scarborough — Tel. 751-0066

Soovime LAPSEHOIDJAT 2 päeva nädalas.
8—4.30 p.l. 4- kuusele tütarlapsele. Eesti perekond.
Suvi ja jõuluvaheaeg vabad. (Yonge & Steeles)
Tel. 889-6440

Pine Farms Orchard, King City
PICK YOUR OWN APPLES
INQUIRIES CALL
KING 833-5459, 833-6698